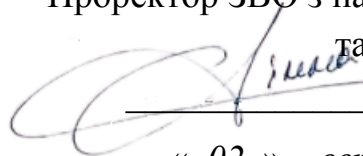

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор ЗВО з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Інна АНДРУШКО

« 02 » вересня 2025 року

ТЕРАПЕВТИЧНА СТОМАТОЛОГІЯ

(назва навчальної дисципліни)

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

навчальної дисципліни

з підготовки доктора філософії

на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

галузі знань 22 Охорона здоров'я

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 221 Стоматологія

(код і найменування спеціальності)

2025 рік

Методичні вказівки з дисципліни «Терапевтична стоматологія»
підготовки фахівців третього освітньо-наукового рівня вищої освіти
« 26 » серпня 2025 року 79 с.

РОЗРОБНИКИ:

д.мед.н, професор закладу вищої освіти Марія ШІНКАРУК-ДИКОВИЦЬКА,
к.мед.н, доцент закладу вищої освіти Наталія ГАДЖУЛА.

Обговорено на засіданні кафедри терапевтичної стоматології Вінницького національного
медичного університету ім. М.І. Пирогова
Протокол № 1 від « 26 » серпня 2025 року

Завідувачка кафедри терапевтичної стоматології,
Професор ЗВО Марія ШІНКАРУК-ДИКОВИЦЬКА
« 26 » серпня 2025 року

Модуль 1. “Одонтопатологія в терапевтичній стоматології”

Ураження твердих тканин зуба. Захворювання ендодонта. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування, профілактика.

Тема 1. Обстеження стоматологічного хворого з одонтопатологією. Характеристика больового синдрому при різних ураженнях зубів

Принцип та схема обстеження стоматологічного хворого. Основні та додаткові методи обстеження стоматологічного пацієнта: методика проведення, їх інформативність, значення, інтерпретація результатів. Медична документація терапевтичного прийому: правила заповнення. Буде приділена увага на збиранні медичної інформації про стан пацієнта, ведення медичної документації, індексній оцінці гігієнічного стану порожнини рота. Буде зроблено акцент на оцінюванні результатів інструментальних методів досліджень, характеристиці больового синдрому при різних ураженнях зубів, трактуванні результатів основних клінічних методів обстеження при різних одонтологічних захворюваннях.

Рентгенологічна, люмінесцентна та транслюмінаційна діагностика. Показання, особливості проведення. Діагностичні тести: з анестезією та на препарування. Методика визначення тригерних зон та обстеження місць виходу периферичних гілок трійчастого нерва. Лабораторні методи обстеження стоматологічного пацієнта. Інтерпретація результатів аналізів ротової рідини, крові, сечі тощо. Буде приділена увага на оцінюванні результатів лабораторних методів досліджень, їх трактуванні при різних одонтологічних захворюваннях та аналізі необхідності використання додаткових методів обстеження стоматологічного хворого, їх інформативність та значимість при діагностиці одонтопатології.

Знати:

1. Стоматологічний інструментарій, його призначення і застосування.
2. Схему клінічного обстеження стоматологічного хворого.
3. Основні методи клінічного обстеження.
4. Основні етапи клінічного обстеження.
5. Методику проведення клінічного обстеження.
6. Методику визначення індексів гігієни порожнини рота.
7. Схему допоміжного обстеження стоматологічного хворого.
8. Методику проведення термодіагностики, люмінесцентної діагностики.
9. Техніку проведення електроодонтодіагностики.
10. Правила проведення карієс-маркування.
11. Види рентгенологічної діагностики та покази до їх проведення.
12. Схему читання рентгенограм.

Вміти:

1. Проводити збір та деталізацію скарг, анамнезу захворювання та життя.
2. Охарактеризувати больовий синдром при різних одонтологічних захворюваннях та проводити їх диференціювання.
3. Оцінити результати огляду.
4. Інтерпретувати результати оцінки гігієни ротової порожнини.
5. Проводити люмінесцентну та транслюмінаційну діагностику, електроодонтодіагностику, термодіагностику.
6. Обстежувати місця виходу периферичних гілок трійчастого нерва та визначати тригерні зони.
7. Проводити діагностичні тести: з анестезією та на препарування.
8. Інтерпретувати результати лабораторних методів обстеження.
9. Читати рентгенограми.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.

2. [Стандарт медичної допомоги «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
3. [Клінічна настанова, заснована на доказах «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
4. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
5. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
6. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
8. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
9. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 2. Медична документація терапевтичного прийому, цифровий документообіг – ЕСОЗ, правила заповнення, оформлення направлень на додаткові дослідження тощо. Медична картка стоматологічного хворого – медичний, науковий та юридичний документ.

Засвоїти правила заповнення медичної карти стоматологічного хворого (форми №043/0); листка щоденного обліку роботи лікаря-стоматолога (форми №037/0); відомості обліку роботи лікаря-стоматолога (форми №039-2/0); контрольної карти диспансерного спостереження (форми №30); журналу обліку профілактичних оглядів ротової порожнини (форми 049 /0)). Навчити працювати в електронній системі ОЗ, вести цифровий документообіг.

Знати:

1. Медичну стоматологічну документацію.

Вміти:

1. Заповнити медичну карту стаціонарного хворого (форма №043/0).
2. Заповнити листок щоденного обліку роботи лікаря-стоматолога (форма №037/0).
3. Заповнити звітну відомість обліку роботи лікаря-стоматолога (форма №039-2/0).
4. Заповнити контрольну карту диспансерного спостереження (форма №30).
5. Заповнити журнал обліку профілактичних оглядів ротової порожнини (форма №049/0).

Література:

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. [Стандарт медичної допомоги «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
3. [Клінічна настанова, заснована на доказах «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
4. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій

- (УКРНОІВІ), 2023.
5. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
  6. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
  7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
  8. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
  9. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 3. Некаріозні ураження зубів. Патоморфологія, клініка та діагностика некаріозних уражень, що виникають до- та після прорізування зубів

Некаріозні ураження зубів. Принцип та схема обстеження стоматологічних хворих з некаріозними ураженнями зубів. Буде приділена увага етіології, патогенезу, патоморфології некаріозних уражень, що виникають до та після прорізування зубів. Будуть детально розглянуті питання клінічних проявів, діагностики, диференційної діагностики та лікування некаріозних уражень що виникають до прорізування зубів (гіпоплазія, гіперплазія, ендемічний флюороз, аномалії розвитку зубів) та після прорізування зубів (ерозія емалі, клиноподібний дефект, підвищена утертість, некроз твердих тканин зуба, травма зубів, гіперестезія твердих тканин зубів, дисколорити). Сучасні десенситайзери: групи, склад, властивості, методики використання. Акцентуємо увагу на сучасних протоколах лікування та пломбувальних матеріалах. Поняття реставрації зубів. Планування побудови реставрації залежно від нозології. Інструменти та аксесуари для проведення реставрації та фінішної обробки.

Знати:

1. Терміни закладки, формування і мінералізації зубних зачатків тимчасових і постійних зубів.
2. Класифікацію некаріозних уражень зубів за В.К. Патрикєєвим.
3. Етіологію та патоморфологію некаріозних уражень зубів.
4. Діагностичні критерії некаріозних уражень зубів.
5. Методи лікування некаріозних уражень зубів.
6. Групи матеріалів для лікування некаріозних уражень зубів.

Вміти:

1. Діагностувати та проводити диференційну діагностику некаріозних уражень зубів.
2. Лікувати некаріозні одонтопатології згідно з сучасними протоколами.
3. Застосовувати десенситайзери.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. [Стандарт медичної допомоги «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
3. [Клінічна настанова, заснована на доказах «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
4. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.

5. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
6. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
8. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: "Magnolia 2006", 2023. – 166 p.
9. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.
10. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / M. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
11. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.

Тема 4. Менеджмент біоплівки та зубного каменю: сучасний протокол професійної гігієни порожнини рота. Оцінка ефективності видалення зубного нальоту і зубного каменю

Мікробна біоплівка. Механізм утворення. Структура, властивості, склад мікрофлори. Роль біофільму у патогенезі одонто- та пародонтопатологій. Пелікула та кутикула. Гігієна порожнини рота та її значення в комплексній профілактиці захворювань органів порожнини рота і організму в цілому. Методи індикації мікробної біоплівки: фарбування, ПІ за Green-Vermillion, індекс ефективності гігієни порожнини рота (Podshadley, Haley). Зубні нашарування; їх вид і склад; механізм утворення. Способи видалення зубних відкладень: ручний, апаратний (звуковий, ультразвуковий), повітряно-абразивний, комбінований. Індексна оцінка ефективності видалення зубних нашарувань. Алгоритм професійної гігієни порожнини рота.

Знати:

1. Мікробний біофільм як частина біоценозу порожнини рота.
2. Структуру, фізичні властивості, хімічний склад зубних відкладень.
3. Механізм утворення зубних відкладень.
4. Способи та засоби видалення немінералізованих та мінералізованих зубних відкладень.
5. Методи оцінки ефективності проведення гігієни ротової порожнини.

Вміти:

1. Проводити іригацію (зрошення) порожнини рота розчинами антисептиків (хлоргексидин, фурацилін, прополіс тощо) або настоями лікарських трав (звіробій, шавлія, евкаліпт, календула, ромашка).
2. Видаляти відкладення зубного каменю і м'якого нальоту за допомогою спеціального устаткування: Handy EMS (Air Flow), Mini-Piezon, Piezon MASTER, скалери SATELEC, Cavi-Jet і ін.
3. Проводити заняття з пацієнтом за методикою індивідуальної гігієни порожнини рота.
4. Підібрати засоби індивідуального догляду за ротовою порожниною.
5. Проводити індексну оцінку ефективності гігієни порожнини рота.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. [Стандарт медичної допомоги «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я

- України 23 травня 2024 року № 869).
3. [Клінічна настанова, заснована на доказах «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
  4. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
  5. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
  6. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
  7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
  8. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
  9. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.
  10. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / M. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
  11. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.

Тема 5. Сучасні уявлення про етіологію та патогенез карієсу. Теорії розвитку карієсу. Внесок вчених в розробку проблеми патогенезу карієсу. Сучасний погляд на проблему.

Заняття буде присвячено сучасним уявленням про причини виникнення і механізм розвитку карієсу. Види мікроорганізмів ротової порожнини. Фактори, що обумовлюють їх карієсогенність. Буде обговорено вклад вчених Міллера, Д. А. Ентіна, І. Г. Лукомського, А. Е. Шарпенака, А. І. Рибокова, В. Р. Окушко, Е. В. Боровського та ін. Аспіранти ознайомляться з теоріями розвитку каріозного процесу, розглянуть їх позитивні й негативні сторони. Увага аспірантів буде звернена на поняттях структурної та функціональної резистентності твердих тканин зуба, визначенні структурно-функціональної резистентності емалі (ТЕР-тест, КВШРЕ), складу та значенні зубного ліквору.

Знати:

1. Фізіологію твердих тканин зуба.
2. Поняття проникності емалі та дентину, розчинності, дозрівання, життєвості емалі.
3. Роль гормонів у регуляції фосфорно-кальцієвого обміну.
4. Сучасні погляди на етіологію і патогенез карієсу зубів.
5. Складові обміну емалі, основні властивості структурної резистентності твердих тканин зуба; механізм проникності емалі та дентину в нормі і при карієсі.
6. Механізми дозрівання емалі.
7. Ступінь резистентності емалі.
8. Роль вітчизняних вчених у вирішенні проблеми виникнення карієсу зубів.

Вміти:

1. Провести тест емалевої резистентності.
2. Провести КВШРЕ-тест
3. Інтерпретувати результати досліджень.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт.

- Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. [Стандарт медичної допомоги «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
  3. [Клінічна настанова, заснована на доказах «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
  4. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
  5. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
  6. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
  7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
  8. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / M. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
  9. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
  10. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
  11. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 6. Карієс зуба. Статистичні показники карієсу зуба. Класифікація карієсу. Клініка, діагностика та диференційна діагностика карієсу зубів. Морфологічні зміни твердих тканин зубів на різних стадіях розвитку каріозного процесу за даними електронної, променевої та транслюмінаційної мікроскопії

Карієс зуба. Визначення поняття. Класифікації карієсу. Особливості перебігу каріозного процесу та диференційна діагностика з іншими одонтопатологіями. Особливий акцент на занятті буде приділено епідеміології каріозних уражень. Визначення та засвоєння поняття «активність» каріозного процесу. «Поширеність» та «інтенсивність» карієсу. Визначення індексу КПВ, приросту карієсу.

Практичне заняття присвячене особливостям маніфестації каріозного процесу. Особливу увагу буде звернено на ознайомлення та практичне застосування навичок з використання фізичних методів для діагностики карієсу. Окрема увага приділятиметься читанню рентгенограм, електроодонтодіагностиці, термодіагностиці, люмінесцентному дослідженню. Буде продемонстрована робота із застосування діагносту для ранньої діагностики каріозного процесу. Застосування карієс-маркерів.

На занятті аспіранти детально розглянуть морфологічні зміни твердих тканин зубів на різних стадіях розвитку каріозного процесу, а також, залежно від глибини ураження, матимуть змогу аналізувати зони каріозного процесу на шліфах зубів. Буде продемонстровано здатність твердих тканин та їх клітинних елементів випромінювати світло певного кольору при дії на них ультрафіолетових променів. Аспіранти зможуть на практиці застосувати отримані знання.

Знати:

1. Анатомію будови твердих тканин зуба.

2. Патоморфологію твердих тканин зуба.
3. Клінічну класифікацію карієсу.
4. Класифікацію карієсу за локалізацією, перебігом та інтенсивністю ураження.
5. Класифікацію карієсу анатомічну (ВООЗ).
6. Класифікацію карієсу за наявністю ускладнень.
7. Статистичні показники карієсу зубів: поширеність, інтенсивність, приріст інтенсивності.
8. Морфологічні зміни тканин зуба при початковому, поверхневому, середньому та глибокому карієсі.
9. Гістологічну будову тканин зуба.
10. Техніку безпеки та методику проведення електронної, променевої та транслюмінаційної мікроскопії.

Вміти:

1. Провести диференційну діагностику карієсу.
2. Визначити поширеність карієсу зубів.
3. Визначити інтенсивність карієсу зубів.
4. Визначити приріст інтенсивності карієсу зубів.
5. Проводити люмінесцентну та транслюмінаційну діагностику, електроодонтодіагностику, термодіагностику.
6. Обстежувати місця виходу периферичних гілок трійчатого нерва та визначити тригерні зони.
7. Проводити діагностичні тести: з анестезією та на препарування.
8. Інтерпретувати результати лабораторних методів обстеження.
9. Проводити електронну мікроскопію.
10. Проводити променеву мікроскопію.
11. Проводити транслюмінаційну мікроскопію.
12. Аналізувати отримані результати досліджень.

Література

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. [Стандарт медичної допомоги «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
3. [Клінічна настанова, заснована на доказах «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
4. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
5. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
6. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
8. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / M. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
9. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384

p. ISBN: 978-617-505-788-9.

10. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: "Magnolia 2006", 2023. – 166 p.
11. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 7. Лікування карієсу: види, вибір методу в залежності від клінічної форми. Ремінералізуюча терапія. Етапи хірургічного лікування. Особливості лікування глибокого та множинного карієсу. Використання фізичних методів у діагностиці та лікуванні карієсу та некаріозних уражень зубів

Лікування гострого та хронічного початкового карієсу. Медикаментозні засоби: групи, властивості, особливості використання. Методики проведення ремінералізуючої терапії. Аспірантам буде висвітлено сучасні методики та підходи до лікування різних форм карієсу. Односеансний та двоесеансний методи лікування гострого глибокого карієсу. Лікувальні прокладки: групи, властивості, методики використання. Лікування хронічного глибокого карієсу. На занятті продемонструють техніки препарування каріозних порожнин, етапи хірургічного лікування з урахуванням індивідуальної карієсрезистентності зубів, властивостей пломбувальних матеріалів. На занятті аспірант оволодіє теоретичними знаннями та практичними навиками лікування карієсу на апроксимальних поверхнях. Ознайомиться з можливими доступами до каріозних порожнин, етапами препарування, застосуванні аксесуарів для покращення якості роботи. Буде розглянуто важливість створення контактного пункту для повноцінного функціонування відновленого зуба. Особливу увагу буде спрямовано на вибір пломбувального матеріалу залежно від групи зубів та класу каріозних порожнин відповідно до класифікації Блека.

Буде зроблено акцент на використанні фізичних факторів для лікування карієсу та некаріозних уражень (електротерапія, гальванізація, електрофорез, лазеротерапія, електрознеболення та ін.). Лікування квітучого (множинного) карієсу: загальне та місцеве. Лікувальні засоби: групи, дозування, способи використання.

Знати:

1. Основні та додаткові методи обстеження хворих карієсом зубів.
2. Клініку, діагностику, диференційну діагностику карієсу.
3. Методи та засоби знеболення при лікуванні карієсу.
4. Правила надання невідкладної допомоги при виникненні ускладнень під час знеболювання.
5. Методики препарування каріозних порожнин та етапи хірургічного втручання.
6. Лікувальні прокладочні матеріали та матеріали для тимчасового пломбування.
7. Матеріали для постійних реставрацій коронок зубів.
8. Методику та засоби ремінералізації зубів.
9. Методику виконання електротерапії, електрофорезу, лазеротерапії.

Вміти:

1. Проводити знеболення при лікуванні карієсу.
2. Препарувати каріозні порожнини відповідно до сучасних підходів, вибраної методики.
3. Підібрати доцільний пломбувальний матеріал.
4. Провести ремінералізуючу терапію.
5. Застосовувати фізичні фактори в лікуванні та профілактиці карієсу.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. [Стандарт медичної допомоги «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).

3. [Клінічна настанова, заснована на доказах «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
4. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
5. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
6. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
8. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / M. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
9. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
10. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
11. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 8. Сучасні методи обробки твердих тканин зубів. Переваги та недоліки. Мінімально інвазивне препарування. Ультразвукове препарування

На занятті будуть висвітлені методи мінімально-інвазивного лікування карієсу зубів (інвазивна герметизація, інфільтрація емалі, метод імплантації емалі, легко-абразивне (кінетичне) препарування, мікропрепарування, ART-метод, тунельне препарування, лазерний метод, озонотерапія). Будуть наведені показання, протипоказання до цих методів, методики МІ-препарування, рекомендації (FDI) зі стратегії мінімально інвазивного лікування.

Знати:

1. Методики препарування каріозних порожнин та етапи хірургічного втручання.
2. Сучасні методики доступу до порожнин (ART, Slot, batescave, тунельне, мікропрепарування та ін.).
3. Інструменти та аксесуари що використовуються для лікування карієсу.

Вміти:

1. Обрати методику та виконати техніку доступу до порожнини залежно від локалізації та доцільності.
2. Препарувати каріозні порожнини відповідно до сучасних підходів, вибраної методики.
3. Підібрати потрібні інструменти та аксесуари для виконання маніпуляцій.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. [Стандарт медичної допомоги «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
3. [Клінічна настанова, заснована на доказах «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
4. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його

- ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
5. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
  6. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
  7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
  8. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / M. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
  9. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
  10. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
  11. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 9. Пряма та непряма реставрація зубів у сучасній стоматології. Показання та протипоказання до прямої та непрямой реставрації зубів. Побудова плану лікування. Фотопротокол. Комп'ютерне моделювання посмішки. Вініри в стоматології. Вибір матеріалу для проведення високоестетичних художніх реставрацій прямим методом

На занятті особлива увага аспірантів буде звернена на вивчення естетичних критеріїв посмішки, основні методи клініко-лабораторних обстежень зубів в естетичній стоматології, сучасні підходи до реставрації анатомічної форми зубів. Заняття присвячено вивченню основних методів оцінки естетичних характеристик кольору зубів, методам оцінки естетичних характеристик ширини зубів, оцінці естетичних характеристик форми зубів, макро- та мікрорельєфу зубів, оптичним методам дослідження зубів.

Аспірантами будуть набуті практичні навички з планування побудови реставрацій, відповідно до клінічної ситуації після едодонтичного лікування. Визначення доцільності виконання прямих реставрацій після ендодонтичного лікування. Будуть розглянуті інструменти та аксесуари для виконання потрібних маніпуляцій. Детально розглянуто системи та протоколи фінішної обробки зубів. Буде проведено розбір клінічних ситуаційних завдань, складання плану раціонального лікування, ведення пацієнтів з використанням фотопротоколу, визначення етапів проведення смайл-дизайну, використання методик лікування залежно від клінічної ситуації задля досягнення високо-естетичного результату.

На занятті особлива увага аспірантів буде приділена вивченню біоміметичного направлення у відновній стоматології, основним принципам методу стратифікації, біламінарному методу дентального відновлення, особливостям реконструкції та трансформації зубів. Аспіранти оволодіють методиками естетичного моделювання різців, ікол, премолярів і молярів, засвоять методикою тунельної реставрації та мінімально інвазивної реставрації.

Знати:

1. Основні поняття естетичної стоматології.
2. Естетичні критерії посмішки.
3. Біометричні методи дослідження зубів.
4. Аналіз естетики обличчя та вихідної клінічної ситуації при плануванні реставрації зуба.

5. Показання та протипоказання до прямої реставрації фронтальної та бокової групи зубів.
6. Переваги та недоліки прямої реставрації зубів.
7. Основні методи клініко-лабораторних обстежень зубів в естетичній стоматології.
8. Основні поняття макро- та мікрорельєфу зубів.
9. Оптичні методи дослідження зубів.
10. Методи оцінки естетичних характеристик ширини зубів.
11. Методи оцінки естетичних характеристик форми зубів.
12. Основні формоутворюючі елементи зубів. Зовнішній контур. Цервікальний профіль. Ріжучий край. Проксимальні трикутники. Хайлайти. Макрорельєф. Текстура.
13. Основні характеристики кольору зубів. Яскравість. Хроматичність. Інтенсивність. Характеризація. Опалесценція.
14. Показники ІРОПЗ.
15. Групи стоматологічних інструментів та аксесуарів, особливості роботи з ними.
16. Групи реставраційних матеріалів, особливості роботи з ними.
17. Сучасні методи моделювання дизайну посмішки.
18. Покази та протипокази до непрямой реставрації зубів.
19. Переваги та недоліки прямої реставрації зубів.
20. Вимоги до препарування зубів під непрямі керамічні реставрації.
21. Методика проведення цифрового фотопротоколу.
22. DSD-методика, Mock-up та Wax-up.
23. Основні клінічні та лабораторні етапи виготовлення вінірів.

Вміти:

1. Проводити діагностику для вибору найкращого методу реставрації у даній клінічній ситуації.
2. Проводити пряму реставрацію на фантомах.
3. Проводити техніку класичного препарування.
4. Вміти відрізняти різні групи зубів верхньої щелепи.
5. Вміти моделювати зуби верхньої щелепи.
6. Визначати колір за допомогою шкали VITA.
7. Вміти проводити фотографування у різних проекціях.
8. Вміти складати план лікування.
9. Аналізувати отримані дані фото та цифрового протоколу.
10. Застосовувати сучасні протоколи та підходи до реставрацій.
11. Провести реставрацію зубів верхньої та нижньої щелеп.
12. Проводити оцінку якості реставрації.
13. Аналізувати чинники, які впливають на якість проведення естетичної реставрації.
14. Складати фотопротокол лікування. Працювати з лицевою дугою.
15. Складати план лікування, використовуючи пряму реставрацію, непрямую реставрацію, керамічні вініри.
16. Провести реставрацію депульпованого зуба із застосуванням фото композиту без штифтовим методом.
17. Провести реставрацію депульпованого зуба із застосуванням волоконного армування.
18. Провести реставрацію депульпованого зуба із застосуванням скловолоконного штифта.
19. Проводити техніку класичного препарування та мікропрепарування під керамічні вініри.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. [Стандарт медичної допомоги «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я

- України 23 травня 2024 року № 869).
3. [Клінічна настанова, заснована на доказах «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
  4. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
  5. Моделювання анатомічної форми зубів: підручник / П.С. Фліс, Т.М. Банних, А.М. Бібік, С.Б. Костенко. – 2-е видання, Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2025. – 352 (чорно-білі) + 20 кол.
  6. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
  7. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / М. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
  8. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / М. Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
  9. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
  10. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.
  11. <https://www.nejadinstitute.com/what-is-biomimetic-dentistry/>
  12. <https://www.dental-tribune.com/clinical/anatomic-stratification-technique-for-lifelike-anterior-composites/>

Тема 10. Помилки та ускладнення в діагностиці і лікуванні карієсу. Вторинний карієс депульпованих та недепульпованих зубів: причина, клініка, діагностика, диференціальна діагностика. Лікування, профілактика

Практичне заняття присвячено помилкам та ускладненням, які виникають на етапах діагностики та лікування карієсу зубів, а також після лікування. Причини виникнення вторинного карієсу депульпованих та недепульпованих зубів, клінічна діагностика, диференціальна діагностика, лікування та профілактика. Аспіранти зможуть проводити оцінку поставлених пломб. Ознайомляться з діагностичними критеріями вторинного карієсу та сучасними протоколами лікування. Детально будуть висвітлені профілактичні заходи.

Знати:

1. Помилки та ускладнення, що виникають під час препарування каріозних порожнин.
2. Помилки та ускладнення, що виникають під час пломбування каріозних порожнин.
3. Помилки та ускладнення, що виникають після лікування карієсу.
4. Основні фактори виникнення вторинного карієсу депульпованих та недепульпованих зубів.
5. Клініку вторинного карієсу.
6. Методи профілактики карієсу та його ускладнень.
7. Методи та засоби лікування карієсу.

Вміти:

1. Діагностувати вторинний карієс депульпованих та недепульпованих зубів, проводити його диференційну діагностику.
2. Лікувати вторинний карієс депульпованих та недепульпованих зубів, профілакувати його.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт.

- Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. [Стандарт медичної допомоги «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
  3. [Клінічна настанова, заснована на доказах «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
  4. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
  5. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
  6. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
  7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
  8. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / M. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
  9. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
  10. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
  11. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 11. Профілактика карієсу. Значення індивідуальної та суспільної профілактики. Засоби профілактики. Організація профілактики карієсу зубів вагітних, призовників, робітників окремих виробництв. Оцінка ефективності

Профілактика карієсу як система соціальних, гігієнічних, виховних, медичних заходів. Аспіранти розглянуть особливості екзогенної та ендогенної профілактики. Акцентуємо увагу на організацію профілактичних заходів та призначення медикаментозних засобів у різних групах населення. На занятті аспіранти отримають навички оцінки ефективності профілактичних заходів, застосованих до різних груп пацієнтів.

Знати:

1. Визначення та види профілактичних заходів.
2. Засоби індивідуальної профілактики карієсу.
3. Засоби загальної профілактики карієсу.
4. Особливості профілактичних заходів у вагітних, призовників та ін.
5. Методи оцінки ефективності проведених заходів.

Вміти:

1. Проводити профілактичні заходи у різних груп населення.
2. Оцінювати ефективність профілактичних заходів.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. [Стандарт медичної допомоги «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).

3. [Клінічна настанова, заснована на доказах «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
4. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
5. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
6. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
8. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / М. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
9. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
10. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
11. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 12. Пульпіт: етіологія і патогенез. Патоморфологія гострих і хронічних форм пульпіту. Симптоматологія пульпіту

Заняття присвячено сучасним уявленням про причини виникнення та механізм розвитку запалення пульпи. Роль мікрофлори і шляхи проникнення інфекції. Роль сенсibilізації організму. Класифікація пульпіту Ю.М. Гофунга, робоча класифікація, їх позитивні та негативні сторони. Поняття зворотніх та незворотніх форм пульпіту. Будуть розглянуті типові патоморфологічні та патофізіологічні зміни в пульпі при запаленні, залежно від форми пульпіту. Акцентуватиметься увага аспіранта на симптоматиці пульпіту, особливо больовому синдромі. Будуть детально розглянуті основні та додаткові методи діагностики пульпіту.

Знати:

1. Етіологію і патогенез пульпіту.
2. Роль мікрофлори і шляхи проникнення інфекції. Роль сенсibilізації організму.
3. Класифікації пульпіту. Їх позитивні та негативні сторони.
4. Зворотні та незворотні форми пульпіту.
5. Патоморфологію гострих форм пульпіту.
6. Патоморфологію хронічних форм пульпіту.
7. Симптоматологію пульпіту.

Вміти:

1. Аналізувати скарги хворого та клінічні прояви пульпіту.
2. Аналізувати результати основних та додаткових методів обстеження хворого з пульпітом.
3. Тракувати різні клінічні прояви гострого пульпіту в залежності від патоморфологічних змін.
4. Тракувати різні клінічні прояви хронічного пульпіту в залежності від патоморфологічних змін.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
5. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
6. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / M. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
7. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
8. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
9. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 13. Клініка, діагностика, диференційна діагностика гострих, хронічних і загострених хронічних форм пульпіту

Клінічна картина гострих пульпітів. Гострий травматичний пульпіт. Гіперемія пульпи. Гострий обмежений пульпіт. Гострий дифузний пульпіт. Гострий гнійний пульпіт. Основні та додаткові методи діагностики гострих форм пульпіту. Акцентуація уваги аспірантів на диференційній діагностиці пульпітів; клінічних проявах пульпіту в залежності від патоморфологічних змін, перебігу запалення.

Клінічна картина хронічних форм пульпіту: хронічний фіброзний пульпіт, хронічний гангренозний пульпіт, хронічний гіпертрофічний пульпіт, хронічний конкрементозний пульпіт. Загострені форми пульпіту. Основні та додаткові методи діагностики хронічних форм пульпіту. Диференційна діагностика хронічних форм пульпіту.

Знати:

1. Класифікацію пульпітів.
2. Основні та додаткові методи діагностики гострих, хронічних і загострених хронічних форм пульпіту.
3. Клініко-діагностичні ознаки гострих, хронічних і загострених хронічних форм пульпіту.
4. Диференційну діагностику гострих, хронічних і загострених хронічних форм пульпіту.

Вміти:

1. Діагностувати та проводити диференційну діагностику пульпітів.
2. Проводити термодіагностику.
3. Проводити електроодонтодіагностику.
4. Читати рентгенограми.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
5. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
6. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / M. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
7. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
8. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
9. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 14. Методи і засоби знеболення при пульпіті. Лікарські засоби і способи їх застосування. Премедикація

Знеболення на прийомі лікаря-стоматолога терапевта. Сучасні засоби та методи знеболення. Показання та протипоказання до знеболення. Акцетуація уваги аспірантів на абсолютні та відносні протипокази. Ін'єкційне та неін'єкційне місцеве знеболення. «Премедикація» як медикаментозна підготовка пацієнта до лікувальних маніпуляцій, направлена на зменшення страху перед лікуванням і зниження рівня психо-емоційної напруги. Групи анестетиків, механізм дії, порівняльна характеристика щодо ефективності та токсичності. Невікладні стани, перша допомога.

Знати:

1. Анатомо-гістологічну будову зуба, механізм виникнення больової чутливості у пульпі.
2. Іннервацію щелепно-лищевої ділянки.
3. Методики премедикації.
4. Анестетики, механізм їх дії.
5. Загальні види знеболення.

Вміти:

1. Визначати показання для проведення загального знеболення при лікуванні хворого з пульпітом.
2. Проводити неін'єкційне знеболення при лікуванні хворого з пульпітом.
3. Призначати за показаннями і проводити ін'єкційне знеболення, враховуючи основний та супутній діагноз пацієнта.
4. Виконати аплікаційне, інфільтраційне, провідникове знеболення та електрознеболення.
5. Призначати за показаннями препарати для проведення премедикації.

6. Надати долікарську та лікарську допомогу при невідкладних станах.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
5. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / M. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnayder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
6. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
7. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
8. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 15. Лікування пульпіту біологічним, ампутаційним, екстирпаційним та комбінованими методами

На занятті аспірантам буде висвітлено сучасні підходи до лікування пульпіту залежно від форми, віку, наявності супутньої патології тощо. Біологічний (консервативний) метод лікування пульпіту як метод, направлений на зняття запалення в пульпі за допомогою лікарських препаратів і методів фізіотерапії без подальшого видалення судинно-нервового пучка. Хірургічні методи лікування пульпіту (вітальної ампутації та екстирпації) направлені на часткове або повне видалення пульпи. Покази та протипокази. Послідовність та особливості етапів лікування. Обґрунтування вибору засобів. Можливі ускладнення.

Знати:

1. Покази та протипокази до лікування пульпіту консервативними методами.
2. Покази та протипокази до лікування пульпіту хірургічними методами.
3. Медикаментозні засоби та особливості їх застосування при лікуванні пульпітів.

Вміти:

1. Призначати метод лікування пульпіту в залежності від форми, перебігу та загального стану організму.
2. Обґрунтувати вибір методу лікування пульпіту.
3. Вміти застосовувати основний стоматологічний інструментарій/матеріали, використовувати стоматологічне обладнання та виконувати стоматологічні маніпуляції в терапевтичній стоматології при:
  - ампутації пульпи постійних зубів;
  - екстирпації пульпи постійних зубів;
  - інструментальній обробці корневих каналів зубів;
  - накладанні одонтотропних паст;
  - накладанні та видаленні тимчасових пломб та герметичних пов'язок при лікуванні пульпіту;

- пломбуванні кореневих каналів зубів різними методиками та матеріалами.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
5. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / M. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
6. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
7. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: "Magnolia 2006", 2023. – 166 p.
8. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 16. Періодонтит. Етіологія і патогенез. Патоморфологічні зміни при різних формах періодонтиту. Класифікація періодонтиту

Заняття висвітлює сучасні уявлення про етіологію та патогенез періодонтитів. Будуть розглянуті типові патоморфологічні та патофізіологічні зміни тканин при запаленні, залежно від форми періодонтиту. Класифікація періодонтитів за І.Г. Лукомським, М.І. Грошиковим, С.А. Вайндрухом, МКХ-10. Акцентуватиметься увага аспіранта на симптоматиці періодонтитів, особливостях больового синдрому. Будуть детально розглянуті основні та додаткові методи діагностики періодонтиту.

Знати:

1. Етіологію, патогенез, патоморфологію при різних формах періодонтиту.
2. Частоту виникнення запальних процесів щелепно-лицевої ділянки.
3. Основні та додаткові методи обстеження хворих періодонтитом.
4. Клінічні прояви в залежності від патоморфологічних та патофізіологічних змін.

Вміти:

1. Аналізувати причини виникнення та механізм розвитку різних форм періодонтиту
2. Класифікувати періодонтити.
3. Пояснювати клінічні прояви різних форм періодонтиту в залежності від патоморфологічних змін в періапікальних тканинах.
4. Аналізувати результати основних та додаткових методів обстеження.
5. Проводити диференційну діагностику періодонтитів.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І.

- Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
  4. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
  5. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / М. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
  6. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / М. Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
  7. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
  8. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 17. Клініка, діагностика, диференційна діагностика гострих, хронічних і загострених форм періодонтиту. Сучасні методи рентгендіагностики. Конусно-променева комп'ютерна томографія

Гострий серозний та гнійний періодонтит. Клінічна картина гострих форм періодонтиту. Основні та додаткові методи діагностики гострих форм періодонтиту: методика проведення, їх інформативність, значення, інтерпретація результатів. Акцентуація уваги аспірантів на диференційній діагностиці періодонтиту.

Клінічні особливості хронічних форм періодонтиту: фіброзного, гранулюючого, гранулематозного. Внутрішньосиндромна диференційна діагностика хронічних форм періодонтиту. Висвітлення особливостей перебігу, клінічних проявів. Основні та додаткові методи діагностики та інтерпретація результатів. Симптоми І.Г. Лукомського, тремтіння вестибулярної стінки альвеоли, прихованої гіперемії, Дюпюїтрена. На занятті будуть опрацьовані навички диференційної діагностики періодонтитів. З аспірантами будуть розглянуті рентгенограми та їх інтерпретація. Увага буде приділена аналізу рентгенологічних змін в періапікальних тканинах при періодонтиті та їх діагностичному значенню.

Знати:

1. Класифікацію періодонтиту.
2. Основні та додаткові методи діагностики гострих, хронічних і загострених форм періодонтиту.
3. Клініко-діагностичні ознаки гострих, хронічних і загострених форм періодонтиту.

Вміти:

1. Діагностувати та проводити диференційну діагностику періодонтиту.
2. Проводити термодіагностику.
3. Проводити електроодонтодіагностику.
4. Аналізувати рентгенологічні ознаки змін в періапікальних тканинах та їх діагностичне значення.
5. Заповнити картку амбулаторного пацієнта.
6. Скласти план лікування хворого із періодонтитом.
7. Трактувати вибір методу лікування періодонтиту залежно від форми, перебігу запального процесу.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт.

- Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
  3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
  4. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
  5. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / M. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
  6. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
  7. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
  8. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 18. Лікування різних форм періодонтиту. Невідкладна допомога. Загальні принципи, послідовність та особливості етапів лікування. Сучасні методи впливу на заапикальне вогнище інфекції

Заняття присвячено особливостям механічної та медикаментозної обробки кореневих каналів при лікуванні періодонтитів. Будуть розглянуті сучасні техніки інструментальної обробки системи кореневих каналів при періодонтиті. Принципи лікування, послідовність та особливості етапів лікування, антидот-терапія. Невідкладна допомога. Методи впливу на заапикальне вогнище інфекції. Помилки та ускладнення при ендодонтичному лікуванні. Профілактика та способи усунення. Увага приділена вибору методу лікування періодонтиту залежно від форми, перебігу запального процесу, аналізу причин виникнення помилок та ускладнень при діагностиці та лікуванні періодонтиту, методах їх запобігання та усунення.

Знати:

1. Сучасний ендодонтичний інструментарій.
2. Техніки механічної обробки кореневих каналів.
3. Групи медикаментозних засобів для роботи в кореневих каналах.
4. Можливі ускладнення при лікуванні періодонтитів та методи їх попередження.

Вміти:

1. Проводити внутрішньосиндромну та позасиндромну диференційну діагностику періодонтитів.
2. Інтерпретувати результати рентгенологічного дослідження.
3. Проводити поетапне лікування періодонтитів залежно від форм.
4. Надавати невідкладну допомогу.
5. Аналізувати причини виникнення помилок та ускладнень при діагностиці та лікуванні періодонтиту, знати методи їх запобігання та усунення.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його

- ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
  4. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
  5. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / M. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnayder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
  6. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
  7. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
  8. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 19. Сучасні методи інструментальної та медикаментозної обробки кореневої системи при різних захворюваннях тканин ендодонту. Новітні технології пломбування системи кореневих каналів. Мікροхірургічна ендодонтія, показання. Ретроградне пломбування кореневих каналів

Заняття присвячене особливостям інструментальної та медикаментозної обробки кореневих каналів при різних захворюваннях тканин ендодонту, новітнім методикам пломбування системи кореневих каналів, мікροхірургічній ендодонтії, ретроградному пломбуванню кореневих каналів. Будуть розглянені сучасні стандарти класифікації ендодонтичного інструментарію, його призначення та правила застосування; сучасні методики інструментальної обробки кореневих каналів при пульпіті та періодонтиті, видалення змазаного шару, хімічне розширення системи кореневих каналів.

Знати:

1. Класифікацію ендодонтичного інструментарію.
2. Анатомо-топографічні особливості будови кореневих каналів різних груп зубів.
3. Методики проходження кореневих каналів.
4. Групи медикаментозних засобів для роботи в кореневих каналах.
5. Протоколи іригації кореневих каналів.
6. Методики та засоби імпрегнації та муміфікації.

Вміти:

1. Провести поетапне ендодонтичне лікування.
2. Використовувати сучасні технології обробки кореневих каналів.
3. Працювати з ендодонтичним інструментарієм.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів,

- лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
  5. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
  6. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / М. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
  7. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / М. Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
  8. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
  9. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 20. Силери та філери для пломбування корневих каналів при пульпіті: групи, властивості, показання до застосування, методика пломбування. Сучасні методи obturaції корневих каналів

Аспіранти ознайомляться з теоретичною базою та зможуть практично відпрацювати способи пломбування корневих каналів при лікуванні пульпітів та періодонтитів. Буде розглянуто класифікацію силерів та філерів. Відпрацьовано методики центрального штифта, латеральної конденсації гутаперчі, холодної та теплої вертикальної конденсації гутаперчі. Акцентуватиметься увага на можливих помилках та ускладненнях, а також, методах їх усунення та профілактики.

Знати:

1. Основні методики пломбування корневих каналів.
2. Групи силерів та філерів.
3. Можливі ускладнення та профілакувати їх.

Вміти:

1. Обрати метод obturaції залежно від клінічної ситуації.
2. Поетапно провести obturaцію каналів у відповідності до обраного методу.
3. Виявляти помилки, допущені в діагностиці та на етапах лікування, проводити маніпуляції для їх усунення.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
5. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
6. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / М. Yu. Antonenko,

- Yu.G. Romanova, S. A. Shnayder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
7. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
  8. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: «Magnolia 2006», 2023. – 166 p.
  9. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 21. Повторне ендодонтичне лікування: показання, особливості проведення, проблеми. Хірургічні методи лікування апікальних форм періодонтиту, показання, методики проведення. Особливості лікування періодонтитів у ендодонтично лікованих зубах та в зубах із важкопрохідними кореневими каналами. Тактика ведення ендо-, періоуражень

На теоретично-практичному занятті аспірантам будуть висвітлені особливості лікування пульпітів та періодонтитів, труднощі які можуть з'явитися у лікаря-стоматолога-терапевта. Серед них необхідно виділити вузькі викривлені кореневі канали, з великою кількістю відгалужень, складнощі у лікуванні раніше неякісно лікованих зубів. Будуть розглянені методи обробки інструментально непрохідних корневих каналів: медикаментозні засоби для хімічного розширення, муміфікації та імпрегнації.

Знати:

1. Клініко-анатомічні особливості будови порожнин зубів різних груп.
2. Етапи ендодонтичного лікування у раніше лікованих зубах.
3. Принципи роботи апекслокатора.
4. Особливості використання техніки розширення викривлених каналів за концепцією збалансованих сил.
5. Засоби для розширення та розпломбування корневих каналів.
6. Протоколи іригації корневих каналів.

Вміти:

1. Проводити інструментальну обробку корневих каналів.
2. Проводити медикаментозну обробку корневих каналів.
3. Проводити хімічне розширення корневих каналів.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
5. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
6. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / M. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnayder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.

7. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
8. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
9. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 22. Використання фізичних факторів в комплексній терапії пульпіту та періодонтиту. Методики. Апаратура

Використання фізичних методів в комплексній терапії пульпітів та періодонтитів: покази, протипокази, особливості призначення, методика проведення. Внутрішньоканальний електрофорез, депофорез, УВЧ-терапія, лазеротерапія, флюктуоризація, д`Арсонвалізація. Депофорез кореневих каналів; недоліки та можливі ускладнення.

Знати:

1. Методики фізичних методів лікування.
2. Теоретичну основу показів та методик проведення фізичних методів терапії.

Вміти:

1. Проводити фізичні методи лікування в комплексній терапії пульпітів та періодонтитів.

Література.

1. Преформовані фізичні чинники у фізичній терапії та ерготерапії [текст] : навчально-методичний посібник / Ольга Ярославівна Андрійчук. Луцьк, 2022. 160 с.
2. Електролікування. Дарсонвалізація, ультратонотерапія. УВЧ-терапія. Індуктотермія. Постійна, імпульсна, низькочастотна магнітотерапія. Мікрохвильова терапія. – Електронне джерело. – Режим доступу: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/fiz_reabil/classes_stud/uk/med/health/ptn/основи%20фізичної%20реабілітації%20курс/08.%20Електролікування.htm
3. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
4. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
5. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
6. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
7. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / M. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
8. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
9. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: “Magnolia 2006”, 2023. – 166 p.
10. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Тема 23. Зміни кольору зубів (дисколорити) та методи їх усунення. Реставрація депульпованих зубів. Естетичні штифтові конструкції. Відновлення контактного пункту фронтальних та бокових зубів

Винесено питання етіології, патогенезу, клініки, діагностики вроджених і набутих дисколоритів твердих тканин зубів, вибору та планування методик усунення дисколоритів зубів, залежно від клінічної ситуації. Аспіранти здобудуть навички об'єктивної оцінки зміни кольору зубів. Акцентується увага на зв'язок дисколоритів із загальносоматичними патологіями. Будуть вивчені методи усунення дисколоритів та методи їх профілактики. Аспіранти практично отримують навички різних методів відбілювання.

Знати:

1. Особливості анатомічної та гістологічної будови зубів.
2. Мікробний біофільм.
3. Засоби для терапевтичного усунення дисколоритів.

Вміти:

1. Визначити змінену в кольорі поверхню зуба.
2. Діагностувати зміни кольору зуба.
3. Провести професійну гігієну ротової порожнини.
4. Методики проведення різних способів відбілювання.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
2. [Стандарт медичної допомоги «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
3. [Клінічна настанова, заснована на доказах «Карієс зубів»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
4. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удадьцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
5. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
6. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
8. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis: a textbook / M. Yu. Antonenko, Yu.G. Romanova, S. A. Shnyder [et.al.]; ed. by A.V. Borysenko. – Odessa: Astro, 2015. – 314 p.
9. Operative Dentistry. Endodontics: in 2 volumes. Volume 1: textbook edited by Prof. A.V. Borysenko / M.Yu. Antonenko, L.F. Sidelnikova, O.F. Nesyn et al. – 2nd edition, 2020, 384 p. ISBN: 978-617-505-788-9.
10. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English. Lviv: "Magnolia 2006", 2023. – 166 p.
11. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.

Модуль 2. “Хвороби пародонта. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування та профілактика”

Хвороби пародонта. Систематика хвороб пародонта. Особливості обстеження хворих з патологією тканин пародонта. Запальні захворювання тканин пародонта (папіліт, гінгівіт, локалізований пародонтит). Дистрофічно-запальні та дистрофічні захворювання тканин пародонта (генералізований пародонтит, пародонтоз). Профілактика та диспансеризація хворих із захворюваннями тканин пародонта.

Тема 1. Організація пародонтологічної допомоги хворим. Етіологія, патогенез, класифікація хвороб пародонту. Наукові внески вітчизняних вчених у дослідженні етіології і патогенезу захворювань тканин пародонту. Термінологія, класифікації хвороб пародонту

Будова тканин пародонта. Топографо-анатомічні, структурні та функціональні особливості тканин пародонта. Анатомія та фізіологія пародонта. Будуть обговорені питання будови ясен, періодонта, кістки альвеолярного відростка щелеп. Кровообіг та іннервація пародонта. Функції пародонта. Вікові зміни пародонта. Класифікації захворювань пародонта (ARPA, BOOЗ тощо). Буде представлена класифікація захворювань тканин пародонту та періімплантних тканин (EFP & AAP World Workshop, 2017). Класифікація захворювань пародонта НМУ (М.Ф. Данилевського, 1994). Приділятиметься увага значенню наукових праць професорів І.О. Новіка, М.Ф. Данилевського та їх учнів у розвитку сучасної пародонтології.

Знати:

1. Визначення поняття та функції пародонту.
2. Топографо-анатомічна та морфологічна будова, функції ясен.
3. Топографо-анатомічна та морфологічна будова зубо-ясенної борозни. Ясенна рідина. Механізм утворення, склад, функціональне значення.
4. Топографо-анатомічна, морфологічна будова та функції періодонта.
5. Топографо-анатомічна, морфологічна будова та функції цементу кореня зуба.
6. Топографо-анатомічна, морфологічна будова та функції коміркового відростку.
7. Особливості кровообігу тканин пародонту.
8. Особливості лімфообігу тканин пародонту.
9. Особливості іннервації тканин пародонту.
10. Захисні механізми тканин пародонту. Специфічні та неспецифічні фактори захисту.
11. Загальні принципи, що покладені в основу створення класифікацій захворювань тканин пародонту.
12. Класифікація захворювань тканин пародонта за Данилевським М. Ф., 1994. Принципи, що покладені в основу даної класифікації.
13. Класифікація захворювань тканин пародонту МКХ-10, 2007. Принципи, що покладені в основу даної класифікації.
14. Класифікація захворювань тканин пародонту та періімплантних тканин (EFP & AAP World Workshop, 2017).
15. Дати визначення термінам “папіліт”, “гінгівіт”, “пародонтит”, “пародонтоз”.

Вміти:

1. Проводити суб’єктивне обстеження стоматологічного хворого.
2. Проводити об’єктивне обстеження стоматологічного хворого (огляд, пальпацію, перкусію, зондування).
3. Заповнювати медичну документацію.

Література:

1. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.

2. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балега. – Ужгород, 2024. – 85 с.
3. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
4. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
5. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
6. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 2. Ротова рідина, слина, ясенна рідина: склад, функціональне значення. Залежність складу слини від екзо- та ендогенних факторів

Будуть обговорені поняття “слина” і “ротова рідина”. Звернено увагу на слинні залози та особливості білкового складу їх секретів. Біологічну роль слини: мінералізуюча, захисна, трофічна, регуляторна, травна, буферна функції. Фізико-хімічні властивості слини (ротової рідини). Неорганічні компоненти слини, їх характеристика та значення для біохімії зубів. Органічні компоненти слини та їх біологічна роль. Питання характеристики буферних властивостей слини; можливі причини зміни рН та наслідки цих змін. Головні механізми нервової та гуморальної регуляції слиновиділення; залежність складу слини від нервової регуляції, стану внутрішнього середовища. Роль гуморальних факторів в регуляції складу слини: гормонів гіпофізу, наднирникових залоз. Особливості складу гінгівальної рідини. Зміни біохімічного складу гінгівальної рідини при стоматологічних захворюваннях. Особливий акцент буде зроблено на особливостях мікробіоценозу ясенної рідини та місцевого імунітету порожнини рота залежно від стану зубів та тканин пародонта. Буде розглянуто вплив екзо- та ендогенних факторів на склад слини, біологічна залежність даних процесів.

Знати:

1. Біологічну роль слини: мінералізуючу, захисну, трофічну, регуляторну, травну, буферну.
2. Фізико-хімічні властивості слини (ротової рідини).
3. Неорганічні компоненти слини, їх характеристика та значення для біохімії зубів.
4. Органічні компоненти слини та їх біологічна роль
5. Відмінність складу слини та ротової рідини.
6. Гінгівальна рідина, хімічний склад, біологічна роль. Клінічна оцінка складу гінгівальної рідини.
7. Зміни біохімічного складу гінгівальної рідини при стоматологічних захворюваннях.

Вміти:

1. Аналізувати відповідність структури біоорганічних сполук (слини, ротової рідини, ясенної рідини) фізіологічним функціям, які вони виконують в організмі людини.
2. Вміти використовувати знання хімічного складу слини для оцінки функції слинних залоз, стану органів ротової порожнини і нейрогуморальних порушень.
3. Класифікувати результати біохімічних досліджень та зміни біохімічних і ферментативних показників, що застосовуються для діагностики найпоширеніших хвороб людини.

Література:

1. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах,

- том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
2. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балега. – Ужгород, 2024. – 85 с.
  3. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
  4. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
  5. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
  6. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
  7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 3. *Методи обстеження пародонтологічних хворих. Сучасні методи діагностики та лікування захворювань пародонту. Ранній скринінг захворювань пародонту. Діагностика Florida Probe - комп'ютерна система діагностики пародонтиту. Рентгенологічна діагностика хвороб пародонту, конусно-променева комп'ютерна томографія, аналіз ортопантомограм*

Питання обстеження хворого із захворюваннями пародонта. Анамнез, огляд хворого. Огляд порожнини рота і тканин пародонта. Оцінка стану ясен (проба Шиллера-Писарева, оцінка кровоточивості); ясенних та пародонтальних кишень (визначення глибини, вмісту, характеру ексудату). Важливість визначення стану зубів та прикусу (патологічна рухомість зубів). Виявлення місцевих подразнюючих факторів, травматичної оклюзії. Способи діагностики травматичної оклюзії. Класи передчасних контактів зубів за В. Jankelson (1960). Індексна оцінка стану тканин пародонта. Індеси зворотні, незворотні та комбіновані. Індеси, що визначають ступінь запалення ясен (індекс ПМА (РМА), пародонтальний індекс ПІ (PI), гінгівальний індекс), ступінь деструкції пародонта, кількість бляшок, кількість зубного каменю. Гігієнічні індекси: за S.P. Ramfjord (1967), J. Silness, H. Loe (1964), J.C. Green, J.R. Vermillion (1960). Пародонтальний індекс CPITN – Community Periodontal Index of Treatment Needs. Методики визначення індексів. Функціональні методи обстеження пародонта (проба В.І. Кулаженко, Р.Є. Кавецького, Роттера, пухирна, гістамінова, алергологічні проби), стоматоскопія, біомікроскопія, реографія. Лабораторні методи діагностики: цитологічні, мікробіологічні, біохімічні та імунологічні, морфологічні. Міграція лейкоцитів у порожнину рота за М.А. Ясиновським, цитологічне та мікробіологічне дослідження вмісту пародонтальних кишень. Особливий акцент буде приділений сучасним методам виявлення та усунення місцевих подразників порожнини рота («PerioScan», Sirona; «Deces Tar», Ultradent; «Periotest», Gulden Medizintechnik, «Florida Probe», Florida Probe Corporation, «Vector», Durr Dental GmbH & Co. Kg та ін.). Будуть обговорені рентгенологічні методи діагностики.

Знати:

1. Схема обстеження хворого з патологією тканин пародонта.
2. Суб'єктивне обстеження хворого з патологією тканин пародонта.
3. Об'єктивне обстеження хворого з патологією тканин пародонта. Основні клінічні

- методи (огляд, пальпація, перкусія, пародонтальне зондування).
4. Об'єктивне обстеження хворого з патологією тканин пародонта. Спеціальні клінічні методи (проба Парма, бензидинова проба, проба Писарева-Шіллера, візуалізація зубних відкладень).
  5. Зубні відкладення. Вплив на тканини пародонта. Методи діагностики.
  6. Рентгенодіагностика хворого з патологією тканин пародонта.
  7. Помилки, що виникають під час діагностики захворювань тканин пародонта, методи запобігання.
  8. Розчини, що використовують для визначення стоматологічних індексів. Призначення.
  9. Індексна оцінка стану тканин пародонту. Групи індексів та індекси, що до них відносять.
  10. Індекс гігієни порожнини рота за Федоровим-Володкіною, 1971.
  11. Спрощений індекс гігієни порожнини рота за Грін-Вермільйон – ОНІ-S (Oral Hygiene Index- Simlified, Green-Vermillion, 1964).
  12. Проба Шіллера-Писарева.
  13. Папілярно-маргінально-альвеолярний індекс РМА (за I. Schour і M. Massler, 1948 (в модифікації Parma, 1960)).
  14. Індекс гінгівіту GI (за Silness-Löe, 1967).
  15. Індекс кровоточивості ясен SBI (за Mühlemann & Son, 1971).
  16. Індекс кровоточивості ясен SBI (за Mühlemann & Son, 1971) модифікований.
  17. Пародонтальний індекс PI (за A.L. Rassel, 1956).
  18. Комунальний індекс потреби в лікуванні хвороб пародонта, CPITN (Community Periodontal Index of Treatment Needs, CPITN).
  19. Комплексний пародонтальний індекс КПІ (за П.А. Леусом, 1989).
  20. Методику визначення стійкості капілярів ясен (проба Кулаженко).
  21. Методику дослідження ясенної рідини.
  22. Методику проведення біомікроскопії.
  23. Методику проведення реопародонтографії.
  24. Переваги і недоліки контактної рентгенографії в діагностиці захворювань пародонту.
  25. Переваги і недоліки панорамної рентгенографії.
  26. Переваги і недоліки рентгенографії з використанням контрастних мас.
  27. Переваги і недоліки комп'ютерної томографії.
  28. Цитологічні методи для діагностики захворювань пародонту.
  29. Морфологічні методи для діагностики захворювань пародонту.
  30. Мікробіологічні методи для діагностики захворювань пародонту.
  31. Біохімічні методи для діагностики захворювань пародонту.
  32. Імунологічні методи для діагностики захворювань пародонту.

Вміти:

9. Скласти план обстеження хворого з патологією тканин пародонта.
10. Продемонструвати навички роботи стоматологічними інструментами та обладнанням. Провести основні клінічні методи обстеження (огляд, пальпацію, пародонтальне зондування) хворого з патологією тканин пародонта.
11. Провести спеціальні клінічні методи обстеження (проба Парма, Шіллера-Писарева, візуалізацію зубних відкладень) хворого з патологією тканин пародонта.
12. Описати та проаналізувати ортопантограму.
13. Вміти визначити, обчислити та інтерпретувати:
  - Індекс гігієни порожнини рота за Федоровим-Володкіною, 1971.
  - Спрощений індекс гігієни порожнини рота за Грін-Вермільйон – ОНІ-S (Oral Hygiene Index- Simlified, Green-Vermillion, 1964).
  - Пробу Шіллера-Писарева.
  - Папілярно-маргінально-альвеолярний індекс РМА (за I. Schour і M. Massler, 1948 (в модифікації Parma, 1960)).

- Індекс гінгівіту GI (за Silness-Löe, 1967).
  - Індекс кровоточивості ясен SBI (за Mühlemann & Son, 1971).
  - Індекс кровоточивості ясен SBI (за Mühlemann & Son, 1971) модифікований.
  - Індекс кровоточивості сосочків PBI (за Mühlemann & Saxer, 1977).
  - Пародонтальний індекс PI (за A.L. Rassel, 1956).
  - Комунальний індекс потреби в лікуванні хвороб пародонта, CPITN (Community Periodontal Index of Treatment Needs, CPITN).
  - Комплексний пародонтальний індекс КПІ (за П.А. Леусом, 1989).
14. Провести функціональні методи обстеження (реопародонтографію, полярографію, капіляроскопію, фотоплетизмографію, проби по Кулаженко і Роттеру і ін.). Співставити їх значення для постановки остаточного клінічного діагнозу.
  15. Розрізнити зміни на рентгенограмі в нормі та при хворобах пародонта. Визначити типи резорбції кісткової тканини за рентгенограмою.
  16. Під час проведення клінічного обстеження хворого встановити остаточний діагноз із застосуванням рентгенограм.
  17. Розрізнити клінічний аналіз крові в нормі та при хворобах пародонта.
  18. При опитуванні пацієнта звернути увагу на рекомендаціях при підготовці до лабораторних методів дослідження.
  19. Під час проведення клінічного обстеження хворого встановити попередній діагноз за пробою Ясиновського в модифікації Сенаторової.
  20. Провести курацію хворого із захворюваннями тканин пародонту і визначити етіологічний чинник за біохімічними та клінічними показниками крові і сечі.

Література:

1. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
2. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балега. – Ужгород, 2024. – 85 с.
3. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
4. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
5. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
6. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 4. Папіліт. Класифікація, клініка, діагностика, лікування та профілактика

Проблема розповсюженості, етіологічних та тригерних факторів ризику папіліту. Основні ланки патогенезу. Локалізація патологічного процесу, глибина ураження тканин пародонту. Будуть обговорені клінічні форми папіліту: катаральний, гіпертрофічний, виразково-некротичний та атрофічний. Патоморфологічні зміни в яснах при кожній формі. Клінічні прояви та діагностичні критерії папіліту. Етіотропне, патогенетичне та

симптоматичне лікування. Особливу увагу буде приділено індивідуальній профілактиці папіліту.

Знати:

1. Визначення поняття «папіліт».
2. Класифікація запальних захворювань пародонта за М.Ф. Данилевським, 1994.
3. Етіологія та патогенез гострого та хронічного папіліту.
4. Місцеві травмуючі чинники та їх роль у розвитку папіліту. Значення мікрофлори у розвитку захворювань пародонта.
5. Клінічні ознаки папіліту (катарального, гіпертрофічного, виразково-некротичного та атрофічного).
6. Методи діагностики папіліту.
7. Диференціальна діагностика папіліту (внутрішньо- та позасиндромна).
8. Основні принципи лікування хворого на папіліт. Етіотропне, патогенетичне та симптоматичне лікування.
9. Роль гігієни порожнини рота у лікуванні хворого на папіліт.
10. Місцеве лікування хворого на папіліт. Основні групи лікарських засобів, що застосовуються для лікування хворих на папіліт. Вибір лікарських засобів в залежності від клінічної форми захворювання.
11. Методи профілактики папіліту.

Вміти:

1. Провести суб'єктивне обстеження хворого на папіліт (визначити скарги, зібрати анамнез захворювання та життя).
2. Провести об'єктивне обстеження хворого на папіліт (зовнішній огляд, пальпацію лімфатичних вузлів; огляд порожнини рота).
3. Провести індексну оцінку стану тканин пародонта у хворого на папіліт (індекс Green-Vermillion, проба Шіллера-Писарева, індекс РМА (в модифікації Parma), індекс кровоточивості РВІ).
4. Призначити додаткові методи обстеження та консультацію інших спеціалістів (за показаннями).
5. Інтерпретувати дані лабораторного обстеження (гемограма, цитологічне дослідження вмісту ясенної кишені, РАМ тощо).
6. Інтерпретувати дані рентгенологічного дослідження (ортопантомограми тощо).
7. Провести диференційну діагностику папіліту.
8. На підставі проведеного обстеження хворого обґрунтувати діагноз захворювання (попередній або заключний).
9. Скласти план комплексного лікування хворого на папіліт.
10. Провести видалення зубних відкладень у хворого на папіліт.
11. Призначити медикаментозне лікування хворому на папіліт.
12. Обґрунтувати вибір лікувальних засобів. Зазначити засіб, форму застосування, дозу, кількість прийомів, термін лікування.
13. Провести місцеве медикаментозне лікування хворого на папіліт (зрошення, іригація, аплікація).
14. Створити алгоритм індивідуальної гігієни порожнини рота для хворого на папіліт.

Література:

1. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
2. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балєга. – Ужгород, 2024. – 85 с.

3. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
4. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
5. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
6. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 5. Гінгівіт. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування та профілактика різних форм гінгівіту

Катаральний гінгівіт: визначення, класифікація. Основні етіологічні фактори, що спричиняють катаральний гінгівіт. Обговорено місцеві подразнювальні чинники та їх вплив на тканини пародонта. Роль мікробного фактору у розвитку катарального гінгівіту. Патогенез катарального гінгівіту. Фази запального процесу. Яка фаза превалює в залежності від перебігу катарального гінгівіту та чим вона характеризується. Механізм розвитку запального процесу в яснах при гострому та хронічному катаральному гінгівіті. Морфологічні зміни ясен при катаральному гінгівіті (гостре та хронічне запалення ясен). Клінічні ознаки гострого та хронічного катарального гінгівіту. Буде приділена увага можливим загальносоматичним клінічним змінам у хворих на катаральний гінгівіт. Методи діагностики катарального гінгівіту. Обґрунтування доцільності призначення додаткових методів діагностики. Принципи диференційної діагностики катарального гінгівіту. Диференціювання самостійного катарального гінгівіту та симптоматичного катарального гінгівіту при дистрофічно-запальних захворюваннях пародонта. Сучасні підходи до лікування катарального гінгівіту. Нефармакологічні та фармакологічні методи лікування. Методи профілактики. Особливості первинної та вторинної профілактики.

Гіпертрофічний гінгівіт: поширеність, фактори ризику. Етіологічні фактори, що зумовлюють розвиток гіпертрофічного гінгівіту. Роль дисфункції ендокринної системи у розвитку гіпертрофічного гінгівіту. Механізми розвитку запального процесу в яснах при гіпертрофічному гінгівіті. Морфологічні зміни ясен при хронічному гіпертрофічному гінгівіті (гранулююча та фіброзна форми). Відмінності клінічних ознак фіброзної та гранулюючої форм хронічного гіпертрофічного гінгівіту. Методи діагностики гіпертрофічного гінгівіту. Принципи диференційної діагностики гіпертрофічного гінгівіту, внутрішньо- та позасиндромна. Принципи лікування гіпертрофічного гінгівіту. Вибір методу місцевого лікування гіпертрофічного гінгівіту залежно від форми та ступеня захворювання. Буде визначено суть хірургічного лікування гіпертрофічного гінгівіту, методи, показання, протипоказання.

Виразково-некротичний гінгівіт: епідеміологія, поширеність. Основні етіологічні фактори, що спричиняють виразково-некротичний гінгівіт. Роль мікробного фактору у розвитку виразково-некротичного гінгівіту. Особливості патогенезу та патоморфологічних змін ясен при виразково-некротичному гінгівіті. Загальні та місцеві клінічні ознаки. Діагностика. Додаткові лабораторні методи, що застосовуються при діагностиці виразково-некротичного гінгівіту, важливість їх призначення. Буде зроблено акцент на диференційній діагностиці виразково-некротичного гінгівіту зі змінами ясен при захворюваннях крові (лейкоз, агранулоцитоз), отруєнні солями важкими металів (Zn, Cu, Pb) та гінгівостоматитом Венсана. Обговорено принципи терапії на основі окремих клінічних ситуацій, клінічна

фармакологія специфічних антибактеріальних препаратів та особливості призначення в певних групах пацієнтів. Прогноз. Профілактика.

Атрофічний гінгівіт: причини виникнення та класифікація. Етіологія та патогенетичні ланки розвитку. Патоморфологічні зміни в яснах. Буде приділено увагу клінічним симптомам атрофічного гінгівіту. Діагностика, диференційна діагностика та методи лікування. Прогноз та профілактичні заходи.

Знати:

1. Класифікацію запальних захворювань пародонта за М.Ф. Данилевським, 1994.
2. Визначення поняття «катаральний гінгівіт», «гіпертрофічний гінгівіт», «виразково-некротичний гінгівіт», «атрофічний гінгівіт».
3. Етіологія та патогенез катарального, гіпертрофічного, виразково-некротичного та атрофічного гінгівіту.
4. Клінічні ознаки гострого катарального, виразково-некротичного гінгівіту.
5. Клінічні ознаки хронічного катарального, гіпертрофічного, виразково-некротичного та атрофічного гінгівіту.
6. Методи діагностики катарального, гіпертрофічного, виразково-некротичного та атрофічного гінгівіту.
7. Диференційна діагностика катарального, гіпертрофічного, виразково-некротичного та атрофічного гінгівіту.
8. Основні принципи лікування хворого на катаральний, гіпертрофічний, виразково-некротичний та атрофічний гінгівіт.
9. Методи місцевого лікування катарального, гіпертрофічного, виразково-некротичного та атрофічного гінгівіту залежно від перебігу захворювання.
10. Групи лікарських засобів, що застосовуються для лікування хворих на катаральний, гіпертрофічний, виразково-некротичний та атрофічний гінгівіт. Представники лікувальних засобів кожної групи.
11. Загальна терапія хворого на катаральний, гіпертрофічний, виразково-некротичний та атрофічний гінгівіт.
12. Методи профілактики різних форм гінгівітів.

Вміти:

1. Провести суб'єктивне обстеження хворого на катаральний, гіпертрофічний, виразково-некротичний гінгівіт (визначити скарги, зібрати анамнез захворювання та життя).
2. Провести об'єктивне обстеження хворого на катаральний, гіпертрофічний, виразково-некротичний гінгівіт (зовнішній огляд, пальпацію лімфатичних вузлів; огляд порожнини рота).
3. Провести індексну оцінку стану тканин пародонта у хворого на катаральний, гіпертрофічний, виразково-некротичний гінгівіт (індекс Федорова-Володкіної та Green-Vermillion, проба Шіллера-Писарева, індекс РМА (в модифікації Parma), індекс кровоточивості SBI).
4. Призначити додаткові методи обстеження та консультацію інших спеціалістів (за показаннями). Інтерпретувати дані лабораторного обстеження (гемограма, цитологічне дослідження вмісту ясенної кишені, РАМ тощо).
5. Інтерпретувати дані рентгенологічного дослідження (ортопантомограми тощо).
6. Провести диференційну діагностику катарального, гіпертрофічного, виразково-некротичного гінгівіту.
7. На підставі результатів обстеження хворого обґрунтувати діагноз захворювання (попередній або заключний).
8. Скласти план комплексного лікування хворого на катаральний, гіпертрофічний, виразково-некротичний гінгівіт.
9. Провести видалення зубних відкладень у хворого на катаральний, гіпертрофічний, виразково-некротичний гінгівіт.

10. Призначити медикаментозне лікування хворому на катаральний, гіпертрофічний, виразково-некротичний гінгівіт. Обґрунтувати вибір лікувальних засобів. Зазначити засіб, форму застосування, дозу, кількість прийомів, термін лікування.
11. Провести місцеве медикаментозне лікування хворого на катаральний, гіпертрофічний, виразково-некротичний гінгівіт (зрошення, іригація, аплікація).
12. Створити алгоритм індивідуальної гігієни порожнини рота для хворого на катаральний, гіпертрофічний, виразково-некротичний гінгівіт.

Література:

1. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
2. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балєга. – Ужгород, 2024. – 85 с.
3. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород., 2024. – 177 с.
4. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
5. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
6. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
7. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасєва та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
8. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
9. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го агл. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
10. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
11. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 6. Локалізований пародонтит. Клініка, діагностика, лікування та профілактика

Поняття «локалізований пародонтит». Класифікація. Буде приділена увага етіологічним факторам, що зумовлюють розвиток локалізованого пародонтиту. Питання патогенезу локалізованого пародонтиту. Клініко-рентгенологічні ознаки локалізованого пародонтиту різного ступеня важкості та перебігу. Методи діагностики локалізованого пародонтиту. Буде приділено увагу правильному формулюванню діагнозу «локалізований пародонтит» з урахуванням ділянки ураження, ступеня розвитку процесу, перебігу, наявності симптоматичного папіліту (гінгівіту). Диференційної діагностика. Принципи лікування локалізованого пародонтиту. Питання ролі усунення місцевих ушкоджувальних чинників у лікуванні хворого на локалізований пародонтит. Профілактичні заходи.

Знати:

1. Класифікація захворювань пародонта за Данилевським М. Ф., 1994. Визначення поняття «локалізований пародонтит».
2. Етіологія та патогенез локалізованого пародонтиту. Роль місцевих травмуючих факторів у розвитку локалізованого пародонтиту.
3. Клінічні ознаки гострого локалізованого пародонтиту.
4. Клініко-рентгенологічні ознаки локалізованого пародонтиту (початкового, I, II, III ступеня) хронічного перебігу.
5. Клініко-рентгенологічні ознаки локалізованого пародонтиту (початкового, I, II, III ступеня) загостреного перебігу.
6. Методи діагностики локалізованого пародонтиту.
7. Диференційна діагностика локалізованого пародонтиту.
8. Методи місцевого лікування локалізованого пародонтиту залежно від перебігу, форми та ступеня розвитку захворювання.
9. Групи лікувальних засобів, що застосовуються для лікування хворих на локалізований пародонтит. Зазначте декілька представників лікувальних засобів кожної групи.
10. Методи профілактики.

Вміти:

1. Провести суб'єктивне обстеження хворого на локалізований пародонтит (визначити скарги, зібрати анамнез захворювання та життя).
2. Провести об'єктивне обстеження хворого на локалізований пародонтит (зовнішній огляд, пальпацію лімфатичних вузлів; огляд порожнини рота).
3. Провести індексну оцінку стану тканин пародонта у хворого на локалізований пародонтит (індекс Федорова-Володкіної та Green-Vermillion, проба Шіллера-Писарєва, індекс РМА (в модифікації Рагма), індекс кровоточивості SBI, PI за Рассел).
4. Призначити додаткові методи обстеження та консультацію інших спеціалістів (за показаннями). Інтерпретувати дані лабораторного обстеження (гемограма, аналіз крові на цукор, цитологічне дослідження вмісту ясенної кишені, РАМ тощо).
5. Інтерпретувати дані рентгенологічного дослідження (ортопантомограми тощо).
6. Провести диференційну діагностику локалізованого пародонтиту.
7. На підставі результатів обстеження хворого обґрунтувати діагноз захворювання (попередній або заключний).
8. Скласти план комплексного лікування хворого на локалізований пародонтит.
9. Провести усунення місцевих подразнювальних чинників у хворого на локалізований пародонтит.
10. Призначити медикаментозне лікування хворому на локалізований пародонтит.
11. Обґрунтувати вибір лікувальних засобів. Зазначити засіб, форму застосування, дозу, кількість прийомів, термін лікування.
12. Провести місцеве медикаментозне лікування хворого на локалізований пародонтит (зрошення, іригація, аплікація, інстиляція).
13. Призначити хворому на локалізований пародонтит хірургічне, ортопедичне, фізіотерапевтичне лікування (за показаннями).

Література:

1. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
2. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балєга. – Ужгород, 2024. – 85 с.
3. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний

- посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
4. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
  5. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
  6. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
  7. [Стандарт медичної допомоги «Раціональне застосування антибактеріальних і антифунгальних препаратів з лікувальною та профілактичною метою»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.08.2023 № 1513).
  8. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьева та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
  9. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
  10. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го агл. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
  11. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
  12. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 7. Етіологія і патогенез дистрофічно-запальних захворювань пародонта. Роль місцевих та загальних факторів

Питання поширеності дистрофічно-запальних захворювань пародонта. Питання класифікації дистрофічно-запальних захворювань пародонта. Місцеві подразники тканин пародонта. Буде приділена увага значенню мікрофлори у розвитку дистрофічно-запальних захворювань пародонта. Значення судинних порушень та мікроциркуляції тканин пародонта в патогенезі захворювань пародонта. Роль дефіциту вітамінів А, С, Е у патогенезі захворювань пародонта. Структурно-функціональні зміни тканин пародонта при генералізованому пародонтиті. Значення праць Д.А. Ентіна, А.І. Євдокімова, І.Й. Новика, М.Ф. Данилевського, І.С. Мащенко та інших у вивченні питань етіології і патогенезу захворювань пародонта.

Знати:

1. Основні етіологічні фактори, що спричиняють генералізований пародонтит.
2. Місцеві подразнювальні чинники та обґрунтувати їх вплив на тканини пародонта.
3. Основні пародонтопатогенні мікроорганізми. Їх значення у виникненні захворювання.
4. Вплив загальносоматичних захворювань на стан тканин пародонта.
5. Механізм розвитку хронічного запально-дистрофічного процесу в тканинах пародонта.
6. Патоморфологічні зміни на різних стадіях розвитку запально-дистрофічного процесу.
7. Роль праць Д.А. Ентіна, А.І. Євдокімова, І.Й. Новика, М.Ф. Данилевського, І.С. Мащенко та інших у вивченні питань етіології і патогенезу захворювань пародонта.

Вміти:

1. Визначити основні етіологічні чинники у розвитку запально-дистрофічного процесу у

- конкретній клінічній ситуації.
2. Оцінити роль місцевих та загальних етіологічних факторів.
  3. Обґрунтувати важливість направлення до суміжних спеціалістів, для виявлення загально соматичної патології.

Література:

1. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
2. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балега. – Ужгород, 2024. – 85 с.
3. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород., 2024. – 177 с.
4. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
5. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
6. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
7. [Стандарт медичної допомоги «Рациональне застосування антибактеріальних і антифунгальних препаратів з лікувальною та профілактичною метою»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.08.2023 № 1513).
8. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьєва та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
9. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
10. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го агл. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
11. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
12. Фармакотерапія в нейростоматології: Навчальний посібник / Луценко Р.В., Капустник Ю.О., Сидоренко А.Г. – Львів: "Магнолія 2006", 2024. – 328 с.
13. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 8. Генералізований пародонтит. Загальні ознаки захворювання. Клініка, діагностика, диференційна діагностика генералізованого пародонтиту різних ступенів тяжкості

Будуть розглянуті основні симптомокомплекси генералізованого пародонтиту. Частота симптоматичних гінгівітів різних клінічних форм. Пародонтальна кишень, методи диференціювання з ясеневою (несправжньою) кишенею. Буде обговорено механізм виникнення справжніх кишень та особливості патоморфологічних змін у них. Види травматичної оклюзії. Питання прогресуючої резорбції кістки альвеолярного відростка

щелеп, види резорбції, особливості перебігу у хворих із супутніми захворюваннями. Клініко-рентгенологічні та лабораторні показники генералізованого пародонтиту хронічного та загостреного перебігу різних ступенів важкості. Диференційна діагностика.

Знати:

1. Визначення поняття «генералізований пародонтит».
2. Класифікація захворювань пародонта (Данилевський М. Ф., 1994).
3. Етіологія та патогенез генералізованого пародонтиту хронічного та загостреного перебігу.
4. Клініко-рентгенологічні ознаки генералізованого пародонтиту початкового, I, II, III ступенів важкості, загостреного перебігу.
5. Клініко-рентгенологічні ознаки генералізованого пародонтиту початкового, I, II, III ступенів важкості, хронічного перебігу.
6. Методи діагностики генералізованого пародонтиту різних ступенів важкості.
7. Основні лабораторні та індексні показники.
8. Диференційна діагностика генералізованого пародонтиту.

Вміти:

1. Провести суб'єктивне обстеження хворого на генералізований пародонтит (визначити скарги, зібрати анамнез захворювання та життя).
2. Провести об'єктивне обстеження хворого на генералізований пародонтит (зовнішній огляд, пальпацію лімфатичних вузлів; огляд порожнини рота).
3. Провести індексну оцінку стану тканин пародонта у хворого на генералізований пародонтит (індекс Федорова-Володкіної та Green-Vermillion, проба Шіллера-Писарева, індекс РМА (в модифікації Parma), індекс кровоточивості SBI, PI за Рассел).
4. Призначити додаткові методи обстеження та консультацію інших спеціалістів (за показаннями). Інтерпретувати дані лабораторного обстеження (гемограма, аналіз крові на цукор, цитологічне дослідження вмісту ясенної кишені, РАМ тощо).
5. Інтерпретувати дані рентгенологічного дослідження (ортопантограми тощо).
6. Провести диференційну діагностику генералізованого пародонтиту.
7. На підставі результатів обстеження хворого обґрунтувати діагноз захворювання (попередній або заключний).

Література:

2. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
3. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балєга. – Ужгород, 2024. – 85 с.
4. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород:, 2024. – 177 с.
5. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
6. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
7. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
8. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth

edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 9. Особливості перебігу генералізованого пародонтиту у хворих з супутньою патологією

Питання виявлення скарг, ознак з анамнезу та об'єктивного обстеження, які можуть вказати на присутність загальносоматичного захворювання. Особливості діагностики, основні симптоми та синдроми у хворих із захворюваннями тканин пародонта на тлі патології внутрішніх органів. Буде приділена увага ролі порушень обміну речовин, змін імунної, ендокринної, серцево-судинної, нервової та інших систем у патогенезі генералізованого пародонтиту.

Знати:

1. Як проявляється самостійна патологія на тканинах пародонту.
2. Які прояви на тканинах пародонту патології серцево-судинної системи.
3. Які прояви прояви на тканинах пародонту патології травної системи.
4. Які прояви прояви на тканинах пародонту патології ендокринної системи.
5. Які прояви на тканинах пародонту при порушенні імунологічної реактивності.
6. Які прояви на тканинах пародонту гіповітамінозів.
7. Які прояви на тканинах пародонту розладів сечостатевої системи
8. Алгоритм діагностики, лікування та профілактики хворих із захворюваннями тканин пародонта на тлі патології внутрішніх органів та систем.

Вміти:

1. Визначити прояви на тканинах пародонту самостійної патології.
2. Визначити прояви на тканинах пародонту патології серцево-судинної системи.
3. Визначити прояви на тканинах пародонту патології травної системи.
4. Визначити прояви на тканинах пародонту патології ендокринної системи.
5. Визначити прояви на тканинах пародонту при порушенні імунологічної реактивності.
6. Визначити прояви на тканинах пародонту гіповітамінозів.
7. Визначити прояви на тканинах пародонту розладів сечостатевої системи.

Література:

1. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
2. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балега. – Ужгород, 2024. – 85 с.
3. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
4. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
5. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
6. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 10. Пародонтоз. Клініка, діагностика, диференційна діагностика

Поняття «пародонтоз», класифікація, поширеність. Обговорення факторів ризику виникнення захворювання. Етіологічні фактори, що зумовлюють розвиток пародонтозу. Питання механізму розвитку хронічного дистрофічного процесу в тканинах пародонта. Клініко-рентгенологічні ознаки пародонтозу різних ступенів важкості. Методи діагностики пародонтозу. Постановка діагнозу «Пародонтоз». Принципи диференційної діагностики пародонтозу.

Знати:

1. Визначення поняття «пародонтоз».
2. Класифікація захворювань тканин пародонта (М. Ф. Данилевський, 1994).
3. Етіологія та патогенез пародонтозу.
4. Клініко-рентгенологічні ознаки пародонтозу початкового ступеня.
5. Клініко-рентгенологічні ознаки пародонтозу I ступеня.
6. Клініко-рентгенологічні ознаки пародонтозу II ступеня.
7. Клініко-рентгенологічні ознаки пародонтозу III ступеня.
8. Методи діагностики пародонтозу. Основні лабораторні та індексні показники.
9. Диференційна діагностика пародонтозу.

Вміти:

1. Провести суб'єктивне обстеження хворого на пародонтоз (визначити скарги, зібрати анамнез захворювання та життя).
2. Провести об'єктивне обстеження хворого на пародонтоз (зовнішній огляд, пальпацію лімфатичних вузлів; огляд порожнини рота).
3. Провести індексну оцінку стану тканин пародонта у хворого на пародонтоз (індекс Федорова-Володкіної та Green-Vermillion, проба Шіллера-Писарева, індекс РМА (в модифікації Рагма), індекс кровоточивості SBI, PI за Рассел).
4. Призначити додаткові методи обстеження та консультацію інших спеціалістів (за показаннями). Інтерпретувати дані лабораторного обстеження (гемограма, аналіз крові на цукор, РАМ тощо).
5. Інтерпретувати дані рентгенологічного дослідження (ортопантомограми тощо).
6. Провести диференційну діагностику пародонтозу.
7. На підставі результатів обстеження хворого обґрунтувати діагноз захворювання (попередній або заключний).

Література:

1. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
2. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балєга. – Ужгород, 2024. – 85 с.
3. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
4. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
5. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
6. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф.

Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.

- Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 11. Ідіопатичні захворювання тканин пародонту

Питання поширеності прогресуючих ідіопатичних захворювань пародонта. Детальний аналіз етіологічних та патогенетичних механізмів розвитку ідіопатичних захворювань. Класифікація та систематизація ідіопатичних захворювань в залежності від ураження системи органів. Захворювання, що супроводжують хвороби крові: лейкоз, циклічна нейтропенія, агранулоцитоз. Гістіоцитоз Х: хвороба Летерера-Зіве, хвороба Хенда-Шюлера-Крісчена, еозинофільна гранульома (хвороба Таратинова). Захворювання, що супроводжують порушення обміну: хвороба Німанна-Піка, хвороба Гоше, синдром Папійона-Лефевра. Ураження пародонта при уроджених захворюваннях: хвороба Дауна, акаталазія, десмодонтоз. Буде приділена увага клінічним проявам захворювань в залежності від інтенсивності ураження; трактуванню результатів суб'єктивних та об'єктивних методів дослідження під час обстеження хворих; аналізу та синтезу результатів основних методів дослідження хворих. Особливий акцент буде покладено на складанні та обґрунтуванні плану обстеження суміжними спеціалістами; плану місцевих втручань в ділянці ураження; прогнозуванню ефективності проведеної терапії у хворих на прогресивні ідіопатичні захворювання.

Знати:

- Класифікацію ідіопатичних захворювань тканин пародонта. Етіологія, патогенез.
- Патологічні прояви в тканинах пародонту при лейкозі, агранулоцитозі, геморагічному ангіоматозі.
- Патологічні прояви в тканинах пародонту при гістіоцитозах (хвороба Летерера-Зіве, хвороба Хенда-Шюлера-Крісчена, еозинофільна гранульома (хвороба Таратинова).
- Патологічні прояви в тканинах пародонту при спадкових патологіях (хвороба Дауна, акаталазія, десмодонтоз).
- Патологічні прояви в тканинах пародонту при захворюваннях, що супроводжують порушення обміну: хвороба Німанна-Піка, хвороба Гоше, синдром Папійона-Лефевра.
- Методи обстеження хворих із різними прогресивними ідіопатичними захворюваннями тканин пародонта.
- План лікування ідіопатичних пародонтопатій.

Вміти:

- Провести обстеження хворих із прогресуючими ідіопатичними захворюваннями.
- Синтезувати результати проведеного загального клінічного огляду.
- Скласти та обґрунтувати план обстеження суміжними спеціалістами.

Література:

- Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
- Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балега. – Ужгород, 2024. – 85 с.
- Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
- Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.

5. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
6. Кіщера Н. І., Ковальчук Л. Є., Рожко М. М. Генетична патологія і її стоматологічні прояви. Навчальний посібник для стоматологів, сімейних лікарів, генетиків. Івано-Франківськ – Львів. «Фоліант», 2021. – 240 с.
7. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
8. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасєва та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
9. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
10. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 12. Терапевтичні місцеві втручання у хворих при генералізованому пародонтиті. Використання лікарських речовин для місцевої терапії, механізм дії, способи застосування. Способи ліквідації пародонтальних кишень та рецесії ясен. Особливості проведення професійної гігієни порожнини рота у пацієнтів з різним станом тканин пародонту

Сучасні рекомендації щодо медикаментозного лікування захворювань пародонта. Питання місцевої медикаментозної терапії генералізованого пародонтиту хронічного перебігу. Місцева медикаментозна терапія генералізованого пародонтиту загостреного перебігу. Помилки та ускладнення при лікуванні генералізованого пародонтиту. Протизапальна терапія симптоматичного гінгівіту в комплексному лікуванні генералізованого пародонтиту. Методи ліквідації пародонтальних кишень та рецесії ясен. Особливий акцент буде приділений сучасним методам виявлення та усунення місцевих подразників порожнини рота («PerioScan», Sirona; «Decec Tar», Ultradent; «Periotest», Gulden Medizintechnik, «Florida Probe», Florida Probe Corporation, «Vector», Durr Dental GmbH & Co. Kg та ін.).

Знати:

1. Мету та завдання проведення місцевої медикаментозної терапії при лікуванні генералізованого пародонтиту.
2. Препарати рослинного походження. Механізм дії, показання, представники, спосіб застосування.
3. Антисептики. Механізм дії, показання, представники, спосіб застосування.
4. Нестероїдні протизапальні препарати для місцевого застосування при лікуванні захворювань тканин пародонта. Механізм дії, показання, представники, спосіб застосування.
5. Антиферментні препарати (інгібітори протеолізу, антикоагулянти) для місцевого застосування при лікуванні захворювань тканин пародонта. Механізм дії, показання, представники, спосіб застосування.
5. Кератолітики, цитостатики для місцевого застосування при лікуванні захворювань тканин пародонта. Механізм дії, показання, представники, спосіб застосування.
6. Ферментні препарати для місцевого застосування при лікуванні захворювань тканин пародонта. Механізм дії, показання, представники, спосіб застосування.
7. Антипротозойні та протигрибкові засоби для місцевого застосування при лікуванні захворювань тканин пародонта. Механізм дії, показання, представники, спосіб застосування.
9. Кератопластики для місцевого застосування при лікуванні захворювань тканин пародонта. Механізм дії, показання, представники, спосіб застосування.

8. Антибіотики для місцевого застосування при лікуванні захворювань тканин пародонта. Механізм дії, показання, представники, спосіб застосування.
9. Стероїдні протизапальні засоби для місцевого застосування при лікуванні захворювань тканин пародонта. Механізм дії, показання, представники, спосіб застосування.
10. Сорбенти. Механізм дії, показання, представники, спосіб застосування.
11. Пробиотики, пребіотики, синбіотики, лізати живих культур при лікуванні захворювань тканин пародонта. Механізм дії, показання, представники, спосіб застосування.
12. Вітаміни та їх аналоги при лікуванні захворювань тканин пародонта. Механізм дії, показання, представники, спосіб застосування.
13. Імуномодулятори при лікуванні захворювань тканин пародонта. Механізм дії, показання, представники, спосіб застосування.
14. Алгоритм місцевої медикаментозної терапії симптоматичного катарального гінгівіту.
15. Алгоритм місцевої медикаментозної терапії симптоматичного гіпертрофічного гінгівіту.
16. Алгоритм місцевої медикаментозної терапії симптоматичного виразкового гінгівіту.
17. Особливості призначення місцевої медикаментозної терапії при лікуванні генералізованого пародонтиту в фазі загострення.
18. Відмінність між поняттями пародонтальна кишень, ясенна кишень та рецесія ясен. Методи ліквідації даних станів.

Вміти:

1. Скласти план місцевої медикаментозної терапії хворого на генералізований пародонтит, враховуючи загальносоматичний та стоматологічний статус хворого (клінічні, лабораторні та рентгенологічні дані, а також додаткові методи дослідження).
2. Обґрунтувати призначення засобів для місцевої терапії генералізованого пародонтиту, залежно від клінічного та загальносоматичного стану хворого.
3. Призначити заходи для ліквідації пародонтальних кишень, рецесії ясен.

Література:

1. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
2. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балега. – Ужгород, 2024. – 85 с.
3. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
4. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
5. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
6. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
7. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
8. [Стандарт медичної допомоги «Раціональне застосування антибактеріальних і](#)

- [антифунгальних препаратів з лікувальною та профілактичною метою](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.08.2023 № 1513).
9. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасєва та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
  10. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
  11. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го агл. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
  12. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
  13. Фармакотерапія в нейростоматології: Навчальний посібник / Луценко Р.В., Капустник Ю.О., Сидоренко А.Г. – Львів: "Магнолія 2006", 2024. – 328 с.
  14. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 13. Хірургічні місцеві втручання у пацієнтів із хворобами пародонту: мукогінгівальні операції, остеомукогінгівальні, естетичні та регенеративні операції. Показання. Методика

Роль хірургічного лікування у комплексній терапії хворих на генералізований пародонтит. Поняття гінгівальні, мукогінгівальні і остеомукогінгівальні операції. Передопераційна підготовка хворих на генералізований пародонтит до хірургічного втручання. Метод кюретажу при лікуванні хворих на генералізований пародонтит (закритий кюретаж, відкритий кюретаж, вакуум-кюретаж, кріокюретаж). Гінгівотомія. Гінгівектомія (проста, радикальна). Клаптеві операції. Класифікація матеріалів для прискорення регенерації кісткової тканини пародонта за G. Gara і D. Adams (1981). Особлива увага буде приділена методу спрямованої тканинної регенерації. Операції для формування присінку порожнини рота (френулотомія, френулектомія, пластика присінку тощо). Питання післяопераційного ведення хворих після хірургічного втручання на тканинах пародонта.

Знати:

1. Хірургічні методи лікування у комплексній терапії хворих на генералізований пародонтит. Мета хірургічного лікування хворих на генералізований пародонтит.
2. Види хірургічних втручань у хворих на генералізований пародонтит.
3. Показання та протипоказання до призначення основних хірургічних методів лікування у хворих на генералізований пародонтит.
4. Пародонтальна кишеня, механізм утворення. Методи лікування (медикаментозні, хірургічні). Мета хірургічного способу лікування пародонтальних кишень.
5. Передопераційна підготовка хворих на генералізований пародонтит до хірургічного втручання. Мета. Алгоритм проведення.
6. Види хірургічних методів лікування пародонтальних кишень.
7. Кюретаж. Сутність методу. Показання. Протипоказання. Етапи проведення.
8. Вакуум-кюретаж. Сутність методу. Показання. Протипоказання. Етапи проведення.
9. Кріо-кюретаж. Сутність методу. Показання. Протипоказання. Етапи проведення.
10. Відкритий кюретаж. Сутність методу. Показання. Протипоказання. Етапи проведення.
11. Гінгівотомія та її види. Сутність методу. Показання. Протипоказання. Методика та етапи проведення.
12. Гінгівектомія та її види. Сутність методу. Показання. Протипоказання. Методика та етапи проведення.
13. Клаптеві операції. Сутність методу. Показання. Протипоказання. Етапи проведення

(метод Цешинського-Відмана-Неймана).

14. Методика спрямованої тканинної регенерації. Сутність методу. Види мембран, що застосовуються при СТР.
15. Післяопераційне ведення хворих після хірургічного втручання на тканинах пародонта.

Вміти:

1. Проводити передопераційну підготовку хворих на генералізований пародонтит.
2. Використовувати стоматологічний хірургічний інструментарій.
3. Правильно спланувати хірургічне втручання на тканинах пародонта залежно від клінічних і лабораторних показників.
4. Вибрати необхідний інструментарій для проведення кюретажу.
5. Провести кюретаж пародонтальної кишені.
6. Ізолювати різану рану після хірургічного втручання на тканинах пародонта.
7. Попередити ускладнення при проведенні кюретажу пародонтальних кишень.
8. Працювати з апаратами для вакуум-кюретажу та кріокюретажу (АКВ-1).
9. Охарактеризувати основні процеси, які відбуваються в тканинах пародонта після хірургічного лікування: репарація, повторне прикріплення, вторинне прикріплення, зв'язування, регенерація.
10. Проводити накладання швів на слизову оболонку порожнини рота.

Література:

1. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
2. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балега. – Ужгород, 2024. – 85 с.
3. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
4. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
5. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія дитячого віку: підручник / Л.Я. Яковенко, В.Г. Черкасов, І.Л. Чехова та ін. – 2-е видання. – Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2022. – 496 с. (кольор.).
6. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
7. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. – John Wiley & Sons, 2021.
8. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
9. [Стандарт медичної допомоги «Раціональне застосування антибактеріальних і антифунгальних препаратів з лікувальною та профілактичною метою»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.08.2023 № 1513).
10. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьєва та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
11. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
12. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го агл. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М.

- Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
13. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
  14. Фармакотерапія в нейростоматології: Навчальний посібник / Луценко Р.В., Капустник Ю.О., Сидоренко А.Г. – Львів: "Магнолія 2006", 2024. – 328 с.
  15. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 14. Ортопедичні місцеві втручання. Усунення травматичної оклюзії. Вибіркове пришліфовування зубів. Тимчасове та постійне шинування. Показання. Методика проведення

Поняття травматична оклюзія. Способи діагностики травматичної оклюзії. Класи передчасних контактів зубів за В. Jankelson (1960). Методи усунення травматичної оклюзії. Поняття «вибіркове пришліфовування зубів». Тимчасове шинування. Показання, види шин, методика застосування армованих шин. Раціональні види постійних шин, показання і протипоказання до застосування постійного шинування у хворих із запально-дистрофічними захворюваннями тканин пародонта без втрати зубів і з дефектами зубного ряду. Буде приділена увага особливостям індивідуальної гігієни у пацієнтів із шинуючими конструкціями.

Знати:

1. Методи ортопедичних та ортодонтичних втручань у порожнині рота при хворобах пародонта.
2. Визначення поняття "травматична оклюзія".
3. Види травматичної оклюзії. Причини.
4. Основні ознаки травматичної оклюзії. Способи її виявлення.
5. Методи усунення травматичної оклюзії.
6. Методику вибіркового пришліфовування зубів та утворення ковзного прикусу.
7. Види шинування при захворюваннях пародонта.
8. Показання до тимчасового шинування.
9. Види шин, які застосовуються при пародонтиті.
10. Вимоги до тимчасових шин.
11. Що таке іммедіат-протези, яке їх застосування?

Вміти:

1. Планувати місцеві ортопедичні втручання при запально-дистрофічних захворюваннях пародонта.
2. Виявляти травматичну оклюзію.
3. Усувати передчасні контакти зубів методом вибіркового пришліфовування.
4. Спланувати вид шинування зубів у залежності від наявності чи відсутності дефекту зубного ряду, клінічного перебігу запально-дистрофічного процесу та призначеного терапевтичного лікування.
5. Усувати травматичну оклюзію методом шинування зубів.
6. Виготовляти різноманітні конструкції незнімних і знімних шин.
7. Препарувати (за необхідністю) тверді тканини зубів і фіксувати шинуючі елементи знімних і незнімних ортопедичних конструкцій у порожнині рота.

Література:

8. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.

9. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балега. – Ужгород, 2024. – 85 с.
10. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
11. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
12. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
13. Ортопедична стоматологія. Національний підручник: за ред проф. Рожка М.М., проф. Неспрядька В.П. 2020 Підручник / М.М. Рожко, В.П. Неспрядько, І.В. Палійчук та ін.: за ред М.М. Рожка, В.П. Неспрядька. – К. ВСВ «Медицина», 2020. – 720 с.
14. Моделювання анатомічної форми зубів: підручник / П.С. Фліс, Т.М. Банних, А.М. Бібік, С.Б. Костенко. – 2-е видання, Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2025. – 352 (чорно-білі) + 20 кол.
15. StudBook з ортопедичної стоматології / [П.А. Гасюк, Є.Я. Костенко, В.Р. Мачоган, С.О. Росоловська, А.Б. Воробець, В.Б.Радчук]. – 2020. – Тернопіль: ФОП Паляниця В.А.- 372 с.
16. Базова філософія бюгельного протезування / [П.А. Гасюк , В.Р. Мачоган, В.Б. Радчук]. – 2020. – Тернопіль: ФОП Паляниця В.А. – 107 с.
17. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
18. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 15. Загальна фармакотерапія пародонтиту. Ціль. Різновиди. Лікарські препарати, що використовуються для лікування хворих. Показання. Механізм дії. Виписування рецептів

Сучасні аспекти загального лікування захворювань пародонта. Приділити увагу фармакодинаміці і фармакокінетиці препаратів та їх механізму дії. Основні показання для призначення лікарських засобів, адекватну лікарську форму, шляхи введення і взаємодії з іншими медикаментами. Антибактеріальна та протизапальна терапія. Вітамінотерапія. Гіпосенсибілізуюча, імуномодулююча, стимулююча терапія. Окрема увага буде приділена дієтотерапії пародонтологічних хворих. Будуть обговорені підходи до лікування з урахуванням клінічних особливостей перебігу у хворих із супутньою патологією.

Знати:

1. Особливості загального лікування пародонтиту та пародонтозу в залежності від клініко-морфологічних особливостей захворювання, характеру його перебігу, ступеня розвитку патологічного процесу, віку хворого, реактивності організму.
2. Групи лікарських засобів, які використовуються для загальної терапії.
3. Показання та протипоказання до застосування медикаментозних препаратів.
4. Механізм дії лікарських засобів, які використовуються для лікування пародонтиту та пародонтозу; вимоги до них, форми та дозування при їх застосуванні.
5. Ефективність різних груп препаратів в комплексній терапії захворювань пародонту.

Вміти:

1. Планувати загальне лікування хворих на пародонтит і пародонтоз у залежності від форми, ступеня, активності процесу, віку, виявленої патології.

2. Призначати медикаментозні засоби загальної дії в залежності від загального стану хворого, ступеня розвитку захворювання.
3. Призначати медикаментозні засоби загальної дії в залежності від перебігу пародонтиту, реактивності організму, віку.
4. Визначити реактивність організму параклінічним способом.

Література:

8. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
9. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балега. – Ужгород, 2024. – 85 с.
10. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
11. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
12. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
13. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
14. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
15. [Стандарт медичної допомоги «Раціональне застосування антибактеріальних і антифунгальних препаратів з лікувальною та профілактичною метою»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.08.2023 № 1513).
16. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьєва та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
17. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
18. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го агл. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
19. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
20. Фармакотерапія в нейростоматології: Навчальний посібник / Луценко Р.В., Капустник Ю.О., Сидоренко А.Г. – Львів: "Магнолія 2006", 2024. – 328 с.
21. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 16. Лікування пародонтозу. Методи усунення гіперестезії

Сучасний підхід до лікування пародонтозу. Буде приділена увага комплексу консервативних, хірургічних, ортопедичних, ортодонтичних і фізіотерапевтичних заходів в умовах диспансерного нагляду за хворими. Обсяг проведення заходів, обумовлених

індивідуальними особливостями загального та пародонтального статусу хворого, що повинно бути враховане при складанні плану лікування. Поняття гіперестезії. Причини виникнення. Комплексне лікування гіперестезії зубів. Особлива увага буде приділена особливостям ремінералізуючої терапії, використанню світлотвердіючих герметиків та десенситайзерів. Класифікація десенситайзерів. Буде зроблено акцент на призначенні засобів індивідуальної гігієни ротової порожнини у хворих із гіперестезією.

Знати:

1. Основні етапи лікування пародонтозу.
2. Методи етіотропної, патогенетичної та симптоматичної терапії.
3. Фармакологічні препарати, що застосовуються для місцевого лікування пародонтозу. Покази та протипокази до призначення. Схеми виписування рецептів.
4. Фармакологічні препарати, що застосовуються для загального лікування пародонтозу. Покази та протипокази до призначення. Схеми виписування рецептів.
5. Методи лікування гіперестезії зубів.
6. Класифікацію десенситайзерів. Способи застосування.
7. Особливості ортопедичного і хірургічного лікування хворих на пародонтоз.

Вміти:

1. Скласти план лікування хворого на пародонтоз.
2. Провести місцеве лікування хворого на пародонтоз.
3. Призначити засоби для загального лікування хворим на пародонтоз.
4. Призначити фізіотерапевтичні засоби згідно показів.
5. Призначити засоби індивідуальної гігієни ротової порожнини хворим на пародонтоз.

Література:

1. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
2. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балєга. – Ужгород, 2024. – 85 с.
3. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
4. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
5. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
6. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 17. Особливості лікування хворих із захворюваннями тканин пародонту на тлі патології внутрішніх органів та систем

Алгоритм лікування проявів загальносоматичного патологічного процесу на тканинах пародонту. Підходи до лікування будуть представлені з урахуванням клінічних особливостей перебігу у хворих з супутньою патологією. Обговорені питання базисної терапії, симптоматичного лікування та невідкладної допомоги хворим. Клінічна фармакологія та

особливості застосування препаратів в певних групах пацієнтів. Визначення напрямків профілактичних заходів.

Знати:

1. Особливості лікування пацієнтів із хворобами пародонта на тлі хвороб внутрішніх органів.
2. Показання та протипоказання до застосування медикаментозних препаратів.
3. Механізм дії лікарських засобів, які використовуються для лікування пародонтиту та пародонтозу; вимоги до них, форми та дозування при їх застосуванні.
4. Ефективність різних груп препаратів в комплексній терапії захворювань пародонту.
5. Причини та особливості погіршення пародонтологічного статусу у період вагітності.
6. Рентгенологічні ознаки генералізованого пародонтиту при супутній патології щитоподібної залози.
7. Патологічні зміни у тканинах пародонта у хворих на СНІД.
8. Особливості лікування пародонтологічних хворих із загальним дисбактеріозом кишківника.

Вміти:

1. Планувати загальне лікування хворих на пародонтит і пародонтоз у залежності від форми, ступеня, активності процесу, віку, виявленої патології.
2. Призначати медикаментозні засоби загальної дії в залежності від загального стану хворого, ступеня розвитку захворювання.
3. Призначати медикаментозні засоби загальної дії в залежності від перебігу пародонтиту, реактивності організму, віку.
4. Визначити реактивність організму параклінічним способом.

Література:

1. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
2. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балега. – Ужгород, 2024. – 85 с.
3. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
4. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
5. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
6. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
7. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
8. [Стандарт медичної допомоги «Раціональне застосування антибактеріальних і антифунгальних препаратів з лікувальною та профілактичною метою»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.08.2023 № 1513).
9. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьева та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).

10. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
11. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го агл. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
12. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
13. Фармакотерапія в нейростоматології: Навчальний посібник / Луценко Р.В., Капустник Ю.О., Сидоренко А.Г. – Львів: "Магнолія 2006", 2024. – 328 с.
14. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 18. Використання фізичних методів у комплексному лікуванні хвороб пародонту. Vector-терапія. Лазери в стоматології. Плазмотерапія в пародонтології. Профілактика та диспансеризація хворих із захворюваннями тканин пародонту

Фізіотерапевтичні методи лікування захворювань пародонту. Електролікування: постійний струм (електрофорез, вакуум-електрофорез); імпульсний струм низької частоти і низької напруги (діадинамотерапія, флюктуоризація); імпульсні струми високої, ультрависокої та надвисокої частоти (дарсонвалізація, діатермія, діатермокоагуляція, електроритмотерапія, УВЧ-терапія, мікрохвильова терапія). Ультразвукова терапія. Аероіотерапія. Світлолікування (УФ-терапія, лазерна терапія). Вакуум-терапія. Гідротерапія. Масаж. Тепло- та холодолікування. Магнітотерапія. Оксигенотерапія. Сучасні фізіотерапевтичні методи – Vektor-терапія. Клінічні особливості застосування лазерів в практичній стоматології. Лазерна хірургія в пародонтології. Методика лазерного кюретажу, переваги лазерної хірургії. Профілактика захворювань пародонта. Основні принципи профілактики захворювань пародонту. Масові соціально-профілактичні заходи. Лікарсько-профілактичні заходи. Індивідуальні профілактичні заходи. Гігієна порожнини рота при захворюваннях пародонту. Диспансеризація хворих із захворюваннями пародонту.

Знати:

1. Основні групи фізіотерапевтичних процедур, які використовуються в терапевтичній стоматології.
2. Механізми впливу на організм різних фізичних факторів.
3. Показання та протипоказання до застосування фізіотерапії в комплексному лікуванні хвороб пародонта.
4. Методики проведення основних фізіотерапевтичних процедур.
5. Клінічні особливості застосування лазерів в практичній стоматології.
6. Лазерна хірургія в пародонтології.
7. Методика лазерного кюретажу, переваги лазерної хірургії.
8. Визначення поняття профілактики.
9. Місцеві фактори, що знижують захист тканин пародонту.
10. Хвороботворні фактори генералізованих запальнодистрофічних, дистрофічних захворювань тканин пародонта
11. Загальні фактори, що знижують захист організму вцілому.
12. Форми організації профілактики захворювань пародонта.
13. Види профілактики.
14. Види профілактики захворювань пародонта за способом реалізації.
15. Класифікацію рівнів профілактики (первинної, вторинної, третинної)
16. Які існують методи та заходи профілактики захворювань пародонта.
17. Групи диспансерного обліку та етапи диспансеризації.
18. Правила оформлення документації хворих взятих на облік.

19. Кратність проведення лікувально-оздоровчих заходів при різній патології пародонту.
20. Критерії оцінки проведення диспансеризації на різних етапах її проведення.

Вміти:

1. Тракувати показання до використання фізичних методів у комплексній терапії хвороб пародонта.
2. Призначити певний вид фізіотерапевтичного лікування згідно показів.
3. Правильно дозувати фізіотерапевтичний вплив електропроцедур при лікуванні захворювань пародонта.
4. Працювати з апаратами, що використовуються для фізіотерапії.
5. При опитуванні тематичного пацієнта звернути увагу на шкідливі звички, наявність стоматологічних втручань, соматичної патології та алергологічного анамнезу.
6. Скласти план індивідуальних профілактичних заходів хворим із захворюваннями тканин пародонту в гострий період та в період ремісії
7. Обґрунтувати та призначити профілактичні заходи пацієнтам з групи ризику та хворим на період ремісії захворювання
8. Оформити медичну документацію пацієнтів, взятих на диспансеризацію.
9. Провести відбір хворих на диспансерний облік
10. Вміти проводити оцінювання роботи лікаря пародонтолога.

Література:

1. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
2. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балега. – Ужгород, 2024. – 85 с.
3. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
4. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
5. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
6. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
7. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Модуль 3. Хвороби слизової оболонки порожнини рота

Первинні (самостійні) ураження слизової оболонки порожнини рота. Інфекційні захворювання. Етіологія, патогенез, прояви на слизовій оболонці порожнини рота. Діагностика. Тактика лікаря-стоматолога. Зміни слизової оболонки порожнини рота при деяких соматичних захворюваннях. Зміни слизової оболонки порожнини рота при алергічних ураженнях та екзогенних інтоксикаціях. Хвороби язика та губ. Передракові захворювання слизової оболонки порожнини рота та червоної кайми губ. Стоматогенна хроніоінтоксикація.

Тема 1. Анатомо-фізіологічні, гістологічні особливості слизової оболонки порожнини рота та червоної кайми губ. Захисні фактори порожнини рота. Особливості

обстеження хворих із захворюваннями СОПР. Первинні та вторинні елементи ураження

Заняття буде присвячено поглибленому вивченню анатоμο-фізіологічних та гістологічних особливостей будови слизової оболонки присінка та власне порожнини рота, оскільки відомо, що СОПР є місцем первинних проявів багатьох хвороб внутрішніх органів і систем. Детально розглянемо функціональні та імунобіологічні особливості СОПР. Слинні залози (великі та малі), які відкриваються у порожнину рота. Чітко визначимось з поняттями слини, ротової рідини та їх ролі у захисних механізмах порожнини рота. Вивчимо етіологічні чинники та патогенетичні ланки порушення слиновиділення.

Приділимо особливу увагу багатокомпонентній системі захисту слизової оболонки порожнини рота. Класифікація захисних факторів порожнини рота (неспецифічні та імунні: специфічні, неспецифічні, гуморальні, клітинні). Кровопостачання та іннервація СОПР. Звернемо увагу на звичайні анатомічні утворення слизової оболонки порожнини рота аби безпомилково диференціювати їх з патологічними елементами ураження.

Аспіранти будуть ознайомлені з особливостями та діагностичними можливостями клініко-лабораторних методів обстеження хворих з патологією СОПР. Це дасть можливість встановити точний діагноз, виявити індивідуальні особливості хворого, прогнозувати перебіг хвороби і вибрати раціональний метод лікування. Розглянемо патологічні процеси, що виникають на СОПР. Дамо чітку характеристику первинним та вторинним елементам ураження. Зробимо акцент на аналізі та синтезуванні даних основних та допоміжних методів (мікробіологічних, імунологічних, цитологічних, гістологічних, аналіз гемограми, тощо) клінічного обстеження СОПР. Розглянемо як чітко записувати отримані дані в амбулаторну історію хвороби.

Знати:

1. Знати відділи слизової оболонки порожнини рота
2. Анатоμο-фізіологічні особливості будови кожного відділу СОПР.
3. Гістологічні особливості будови кожного відділу СОПР.
4. Функції СОПР.
5. Захисні механізми СОПР.
6. Нормальні анатомічні утворення СОПР.
7. Поняття слини, ротової рідини та їх ролі у захисних механізмах порожнини рота.
8. Порушення слиновиділення (види). Етіологія, патогенез.
9. Основні клінічні методи обстеження хворих з патологією СОПР.
10. Додаткові методи обстеження хворих з патологією СОПР.
11. Первинні елементи ураження.
12. Вторинні елементи ураження.
13. Патологічні процеси, що виникають на СОПР.

Вміти:

1. Проводити послідовний огляд всіх відділів СОПР.
2. Виявити нормальні анатомічні утворення СОПР.
3. Оцінити функціонування привушної, під'язикової та піднижньощелепної слинних залоз.
4. Проводити збір та деталізацію скарг, анамнезу захворювання та життя хворого із захворюваннями СОПР.
5. Проводити зовнішній огляд хворого, огляд СО присінка порожнини рота та власне порожнини рота, пальпацію ураженої СОПР та лімфатичних вузлів.
6. Призначити необхідні допоміжні методи обстеження хворих з метою уточнення діагнозу.
7. Виписувати направлення для проведення допоміжних методів обстеження.
8. Виявити та охарактеризувати первинні елементи ураження СОПР.
9. Виявити та охарактеризувати вторинні елементи ураження СОПР.
10. Проводити диференційну діагностику нормальних анатомічних утворень слизової

оболонки порожнини рота з патологічними утвореннями СОПР.

11. Проводити забір матеріалу з патологічних елементів ураження для бактеріологічних та цитологічних досліджень.
12. Аналізувати і трактувати дані основних та допоміжних методів клінічного обстеження хворого.
13. Заповнити медичну картку амбулаторного хворого (Ф.0-43).

Література:

1. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.
2. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. Diagnosis and Management of Oral Mucosal Lesions. An Issue of Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America // by Neel Bhattacharyya (Editor), Donald Cohen (Editor), Elsevier; 1st Edition, 2023. – 240 p.
5. A Guide to Clinical Differential Diagnosis of Oral Mucosal Lesions / Michael W. Finkelstein; Emily Lanzel; John W. Hellstein, 2023. – 95 p.
<https://assets.ctfassets.net/nglyjmvvpp62/78XdWWzSRvvWBIAocvuJKL/b232c1ed3b75fbe84bdd6654e3669100/ce110.pdf>
6. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. – John Wiley & Sons, 2021.
7. Enno Schmidt. Diseases of the Oral Mucosa. – 2021. – 550 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-82804-2>
8. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 2. Травматичні ураження слизової оболонки порожнини рота (механічна, хімічна, фізична, електрична травми). Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика. Ураження слизової оболонки порожнини рота при променевої хворобі

Розглянемо класифікацію травматичних уражень СОПР. Основні етіологічні фактори та ланки патогенезу механічної травми слизової оболонки порожнини рота. Особливості клінічних проявів залежно від перебігу. Декубітальна виразка, її диференційна діагностика. Можливі ускладнення.

Буде приділена увага хімічним ушкодженням СОПР кислотами, лугами, застосуванні миш'якової пасти, фенолу, формаліну, формалін-резорцинової суміші, нітрату срібла. Клінічна картина уражень (гіперемія, набряк, ерозія, некроз, виразка). Патоморфологічні зміни. Коагуляційний некроз. Колікваційний некроз.

Етіо-патогенетичні чинники фізичних травм. Клініко-морфологічні ознаки термічних уражень залежно від подразника, тривалості дії, стану реактивності організму, місцевого імунітету СОПР та індивідуальних особливостей будови слизової оболонки порожнини рота. Електротравма як помилка електролікування або розвиток гальванізму в ротовій порожнині. Форми клінічних проявів. Поняття гальванізму та гальванозу.

Особливості даних лабораторних методів обстеження у пацієнтів з травматичними ураженнями СОПР. Акцентування уваги на підвищенні якості діагностики, складанні плану лікування та профілактики. Буде наголошено на найбільш раціональних методах лікування травматичних уражень СОПР.

Обговорення питання променевих уражень при локальному впливі великих доз іонізуючого випромінювання. Радіомукозит. Особливості лікування. Профілактика променевих реакцій. Терапія постпроменевих реакцій і ускладнень.

Практична частина заняття буде присвячена клінічному огляду тематичних хворих. Виписування рецептів лікарських препаратів.

Знати:

1. Етіологію і патогенез травматичних уражень СОПР.
2. Клінічні прояви механічних травм, хімічних пошкоджень, фізичних та уражень СОПР при променевої терапії щелепно-лицевої ділянки.
3. Схему обстеження хворого із травматичними уражень СОПР.
4. Особливості локалізації елементів ураження у хворих з травматичними ураженнями СОПР.
5. Додаткові методи обстеження хворого із травматичними уражень СОПР.
6. Диференційну діагностику травматичних уражень СОПР.
7. Трамбування результатів додаткових методів обстеження.
8. Принципи лікування та профілактики травматичних уражень СОПР.
9. Сучасні групи препаратів та послідовність застосування лікарських речовин для лікування травматичних уражень.

Вміти:

1. Провести обстеження хворого із травматичними ураженнями СОПР.
2. Виявляти найбільш інформативні симптоми проявів травматичних уражень на СОПР.
3. Обґрунтувати попередній діагноз.
4. Призначити необхідні додаткові методи обстеження з метою уточнення причини захворювання і клінічного діагнозу.
5. Аналізувати результати цитологічного, бактеріологічного дослідження пацієнта, клінічного аналізу крові та сечі.
6. Проводити диференційну діагностику травматичних уражень СОПР.
7. Проводити усунення травмуючих чинників.
8. Обґрунтувати та скласти план лікування хворого в залежності від причини виникнення травматичних уражень СОПР.
9. Провести місцеве лікування.
10. Виписувати рецепти фармакологічних препаратів призначених хворому.
11. Заповнити амбулаторну історію хвороби.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.
2. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. [Стандарт медичної допомоги «Раціональне застосування антибактеріальних і антифунгальних препаратів з лікувальною та профілактичною метою»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.08.2023 № 1513).
5. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го англ. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Рітгер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.

6. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
7. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьєва та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
8. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
9. Diagnosis and Management of Oral Mucosal Lesions. An Issue of Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America / / by Neel Bhattacharyya (Editor), Donald Cohen (Editor), Elsevier; 1st Edition, 2023. – 240 p.
10. A Guide to Clinical Differential Diagnosis of Oral Mucosal Lesions / Michael W. Finkelstein; Emily Lanzel; John W. Hellstein, 2023. – 95 p. <https://assets.ctfassets.net/nglyjmvvpp62/78XdWWzSRvvWBIAocvuJKL/b232c1ed3b75f8e84bdd6654e3669100/ce110.pdf>
11. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. – John Wiley & Sons, 2021.
12. Enno Schmidt. Diseases of the Oral Mucosa. – 2021. – 550 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-82804-2>
13. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 3. Первинні аутоінфекційні стоматити. Гострий катаральний стоматит, гострий та хронічний герпетичний стоматит, гострий афтозний стоматит, виразковий стоматит. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування, профілактика

Поняття первинних аутоінфекційних стоматитів. Класифікація. Роль умовно-патогенних мікроорганізмів, які вегетують в порожнині рота у виникненні аутоінфекційних стоматитів. Приділимо увагу етіології, патогенезу та чинникам, що сприяють розвитку гострого катарального стоматиту, гострого та хронічного герпетичного, гострого афтозного, виразкового стоматиту. Значення мікробного фактору у розвитку зокрема виразкового стоматиту. Клініко-морфологічні та лабораторні особливості перебігу аутоінфекційних стоматитів. Обґрунтування доцільності призначення додаткових методів діагностики. Принципи диференційної діагностики. На практичну занятті буде проведено клінічний огляд тематичного хворого та відпрацьована методика забору матеріалу для мікробіологічного дослідження. Основний акцент буде зроблено на сучасних підходах до лікування хворих з аутоінфекційними стоматитами. Принципи місцевого та загального лікування. Клінічна фармакологія медикаментозних препаратів. Заходи профілактичні.

Знати:

1. Мікрофлору порожнини рота в нормі.
2. Етіологічні фактори, патогенез та патоморфологічні зміни СОПР при аутоінфекційних стоматитах.
3. Клініку гострого катарального, гострого та хронічного герпетичного стоматиту, гострого афтозного стоматиту, виразкового стоматиту.
4. Локалізацію ураження слизової оболонки порожнини рота при аутоінфекційних стоматитах.
5. Додаткові методи діагностики при аутоінфекційних стоматитах.
6. Трамбування результатів додаткових методів обстеження.
7. Позасиндромну та внутрішньосиндромну диференційну діагностику захворювань;
8. Принципи місцевого та загального лікування аутоінфекційних стоматитів;
9. Заходи профілактики аутоінфекційних стоматитів.

Вміти:

1. Скласти план обстеження хворого з аутоінфекційним стоматитом.

2. Діагностувати аутоінфекційні стоматити.
3. Призначити необхідні додаткові методи обстеження з метою уточнення причини захворювання і клінічного діагнозу.
4. Виписати направлення на загальний аналіз крові та сечі.
5. Виписати направлення на мікробіологічне дослідження, провести забір матеріалу.
6. Аналізувати результати цитологічного, бактеріологічного дослідження пацієнта, клінічного аналізу крові та сечі.
7. Скласти план лікування хворого.
8. Провести лікувальні маніпуляції (зрошення, аплікації лікарських засобів).
9. Виписати рецепти медикаментозних засобів та призначити фізіотерапевтичне лікування.
10. Виписати направлення на консультацію інших спеціалістів (за показаннями).

Література:

1. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.
2. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. [Стандарт медичної допомоги «Раціональне застосування антибактеріальних і антифунгальних препаратів з лікувальною та профілактичною метою»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.08.2023 № 1513).
5. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го агл. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
6. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
7. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьєва та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
8. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
9. Diagnosis and Management of Oral Mucosal Lesions. An Issue of Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America / / by Neel Bhattacharyya (Editor), Donald Cohen (Editor), Elsevier; 1st Edition, 2023. – 240 p.
10. A Guide to Clinical Differential Diagnosis of Oral Mucosal Lesions / Michael W. Finkelstein; Emily Lanzel; John W. Hellstein, 2023. – 95 p. <https://assets.ctfassets.net/nglyjmvpp62/78XdWWzSRvvWBIAocvuJKL/b232c1ed3b75f8e84bdd6654e3669100/ce110.pdf>
11. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. – John Wiley & Sons, 2021.
12. Enno Schmidt. Diseases of the Oral Mucosa. – 2021. – 550 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-82804-2>
13. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 4. Грибкові ураження слизової оболонки порожнини рота. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика

Поширеність, етіологічні та тригерні фактори розвитку, основні ланки патогенезу, патоморфологічні зміни СОПР при грибкових ураженнях. Класифікація кандидозів за клінічними проявами та перебігом: гострий псевдомембранозний, гострий та хронічний атрофічний кандидоз, ангулярний кандидозний хейліт, мікотичний глосит. Клінічна картина проявів грибкових уражень, їх локалізація в порожнині рота залежно від форми, перебігу та ступеня важкості. Сучасні діагностичні критерії. Мікози – як супровідне захворювання важкої соматичної патології та маркер різних стадій ВІЛ-інфекції. Розглянемо групи препаратів, які сприяють розвитку вторинних грибкових інфекцій. Вивчимо мікробіологічні препарати із збудником грибкових уражень. Експрес діагностика кандидозу. Проведемо курацію хворого з проявами грибкових уражень. При опитуванні тематичного пацієнта звернемо увагу на шкідливі звички, наявність стоматологічних втручань, соматичної патології та алергологічного анамнезу. Необхідно опанувати методи забору матеріалу для лабораторної діагностики. Інтерпретація результатів лабораторного обстеження. Відпрацюємо терапевтичні маніпуляції. Сучасні підходи до комплексного (етіотропне, патогенетичне та симптоматичне) медикаментозного лікування. Особливу увагу буде приділено індивідуальній профілактиці.

Знати:

1. Передумови захворювання.
2. Збудників грибкових уражень.
3. Фактори патогенності грибів р. *Candida*.
4. Чим відрізняється міцелій від псевдоміцелію.
5. Знати клінічні прояви уражень СОПР гострому псевдомембранозному, гострому та хронічному атрофічному кандидозах, ангулярному кандидозному хейліті, мікотичному глоситі.
6. Додаткові методи обстеження хворого з грибковими ураженнями СОПР.
7. Експрес діагностику кандидозу.
8. Диференціальну діагностику грибкових уражень СОПР з іншими захворюваннями слизової оболонки порожнини рота.
9. Тракувати результати лабораторного обстеження.
10. Скласти план комплексного лікування хворого.
11. Обґрунтувати перелік призначених препаратів при лікуванні даної патології та провести терапевтичні маніпуляції.

Вміти:

1. Аналізувати передумови виникнення захворювання.
2. Вміти діагностувати та диференціювати грибкові ураження СОПР.
3. Виписати направлення на загальний аналіз крові, сечі.
4. Виписати направлення на мікробіологічне дослідження.
5. Проводити забір матеріалу для лабораторного дослідження.
6. Аналізувати і синтезувати результати даних лабораторного дослідження.
7. Скласти індивідуальний план комплексного лікування хворого із грибковими ураженнями з урахуванням факторів, які призвели до розвитку цієї патології.
8. Провести місцеве лікування.
9. Виписати рецепт ліків для загального лікування хворого.
10. Призначити профілактичні заходи.
11. Виписати направлення на консультацію до лікаря загальної практики (за показаннями).

Література:

1. [Стандарт медичної допомоги «Раціональне застосування антибактеріальних і антифунгальних препаратів з лікувальною та профілактичною метою»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.08.2023 № 1513).

2. Кандидоз порожнини рота: діагностика і лікування / Фесенко В.І., Глазунов О.А. – «Новий світ-2000». – 2023. – 235 с.
3. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.
4. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
5. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
6. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го англ. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Рітгер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
7. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
8. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьева та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
9. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
10. Diagnosis and Management of Oral Mucosal Lesions. An Issue of Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America / / by Neel Bhattacharyya (Editor), Donald Cohen (Editor), Elsevier; 1st Edition, 2023. – 240 p.
11. A Guide to Clinical Differential Diagnosis of Oral Mucosal Lesions / Michael W. Finkelstein; Emily Lanzel; John W. Hellstein, 2023. – 95 p. <https://assets.ctfassets.net/nglyjmvvpp62/78XdWWzSRvvWBIAocvujKL/b232c1ed3b75f8e84bdd6654e3669100/ce110.pdf>
12. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. – John Wiley & Sons, 2021.
13. Enno Schmidt. Diseases of the Oral Mucosa. – 2021. – 550 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-82804-2>
14. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 5. Новітні технології у діагностиці, лікуванні та профілактиці вірусних захворювань, що проявляються на слизовій оболонці порожнини рота

Уявлення про епідеміологію вірусних захворювань. Роль етіологічних чинників та основні ланки патогенезу грипу, коронавірусної хвороби, інфекційного мононуклеозу, ящуру. Розглянемо клініко-морфологічні особливості їх перебігу, локалізацію ураження слизової оболонки порожнини рота. Будуть висвітлені принципи діагностики та диференційної діагностики грипу, Covid 19 (SARS-CoV-2), інфекційного мононуклеозу, ящуру. Лабораторна діагностика з використанням загальноклінічних, цитологічних, бактеріологічних, специфічних імунологічних методів дослідження. Буде наголошено на найбільш раціональних методах комплексного лікування вірусних захворювань. Висвітлені питання профілактики грипу, коронавірусної хвороби, інфекційного мононуклеозу, ящуру.

Сучасний стан проблеми СНІДу в Україні. Етіологія, патогенез та фактори ризику ВІЛ-інфекції. Шляхи зараження. Класифікація перебігу ВІЛ-інфекції В.І. Покровського (2000). Особлива увага буде приділена різноманітністю клінічних проявів з ураженням багатьох органів і систем організму. Класифікація проявів ВІЛ-інфекції в порожнині рота

(США, 1995). Окремо увага буде приділена сучасним методам діагностики ВІЛ/СНІД-інфекції з використанням серологічних (скринінг тести IV покоління) та молекулярно-генетичних тестів. Сучасні підходи до етіотропного лікування хворих, профілактики СНІД-асоційованих інфекцій та своєчасній патогенетичній терапії вторинних хвороб. Прогноз подальшого поширення ВІЛ-інфекції.

Знати:

1. Етіологію та патогенез грипу, інфекційного мононуклеозу, ящуру.
2. Основні клінічні прояви вірусних захворювань на слизовій оболонці порожнини рота.
3. Принципи лікування та профілактики грипу, ящуру, інфекційного мононуклеозу
4. Фактори ризику ВІЛ-інфекції.
5. Шляхи зараження ВІЛ-інфекцією.
6. Заходи безпеки які необхідно вжити лікарю-стоматологу під час прийому ВІЛ-інфікованого хворого.
7. Клінічна класифікація ВІЛ-інфекцій.
8. Прояви СНІДу в порожнині рота, їх диференційну діагностику.
9. Додаткові методи діагностики ВІЛ-інфекції та інтерпретацію їх результатів.
10. Лікування проявів СНІДу в порожнині рота.
11. Заходи профілактики ВІЛ-інфекції.

Вміти:

1. Виявляти найбільш інформативні симптоми проявів грипу, інфекційного мононуклеозу ящуру.
2. Аналізувати результати цитологічного, бактеріологічного дослідження пацієнта, клінічного аналізу крові та сечі хворих на грип, ящур, інфекційний мононуклеоз.
3. Діагностувати та визначати лікувальну тактику хворих з проявами грипу, інфекційного мононуклеозу, ящуру на СОПР.
4. Провести клінічний огляд хворого з ВІЛ-інфекцією.
5. Виявляти найбільш інформативні симптомокомплекси ВІЛ-інфекції в порожнині рота.
6. Призначити додаткові методи діагностики хворому на СНІД.
7. Інтерпретувати дані лабораторного обстеження хворих на ВІЛ/СНІД (серологічне, молекулярно-генетичне дослідження).
8. Скласти та обґрунтувати план лікування хворого на СНІД.
9. Зазначити засіб, форму застосування, дозу, кількість прийомів, термін лікування.
10. Володіти формами та методами санітарно-просвітницької роботи.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.
2. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. [Стандарт медичної допомоги «Раціональне застосування антибактеріальних і антифунгальних препаратів з лікувальною та профілактичною метою»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.08.2023 № 1513).
5. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьєва та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
6. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.

7. Diagnosis and Management of Oral Mucosal Lesions. An Issue of Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America / / by Neel Bhattacharyya (Editor), Donald Cohen (Editor), Elsevier; 1st Edition, 2023. – 240 p.
8. A Guide to Clinical Differential Diagnosis of Oral Mucosal Lesions / Michael W. Finkelstein; Emily Lanzel; John W. Hellstein, 2023. – 95 p. <https://assets.ctfassets.net/nglyjmvvpp62/78XdWWzSRvvWBIAocvuJKL/b232c1ed3b75f8e84bdd6654e3669100/ce110.pdf>
9. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. – John Wiley & Sons, 2021.
10. Enno Schmidt. Diseases of the Oral Mucosa. – 2021. – 550 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-82804-2>
11. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 6. Диференційна діагностика проявів бактеріальних хвороб на слизовій оболонці порожнини рота. Дифтерія, туберкульоз, сифіліс, гонорея. Тактика лікаря-стоматолога

Сучасне уявлення про поширеність, етіологію та патогенез сифілісу та гонореї. Шляхи зараження. Класифікація сифілісу. Загальні та місцеві (в порожнині рота) клінічні ознаки сифілісу залежно від періоду. Приділимо особливу увагу додатковим лабораторним методам діагностики проявів на СОПР сифілісу (мікробіологічне дослідження, реакція Вассермана, осадкові реакції, РІФ, РІБТ) та гонореї (мікроскопія ексудату). Буде зроблено акцент на диференційній діагностиці проявів на СОПР сифілісу та гонореї, залежно від періоду захворювання, з іншим ураженнями слизової оболонки порожнини рота. Відпрацюємо техніку забору матеріалу для бактеріологічного дослідження. Розглянемо основні принципи лікування та профілактики сифілісу і гонореї.

Епідеміологія дифтерії. Основні етіологічні фактори, патоморфологічні зміни, клінічні прояви дифтерії на СОПР. Збудник та тригерні фактори у розвитку туберкульозу. Особливості патогенезу та різновиди клінічних форм ураження СОПР при туберкульозі залежно від загального перебігу туберкульозного процесу й імунологічного статусу організму. Зробимо акцент на трактуванні результатів серологічного, мікробіологічного, гістологічного методів дослідження з метою підтвердження проявів на СОПР дифтерії і туберкульозу. Проведемо диференційну діагностику. Пропишемо алгоритми лікувальної тактики лікаря-стоматолога. Схема заходів профілактики.

Особливий акцент буде покладено на складанні та обґрунтуванні плану обстеження хворих з бактеріальними захворюваннями суміжними спеціалістами. План місцевих втручань в ділянці ураження, навчання особливостям догляду за порожниною рота у пацієнтів з сифілісом, гонореєю, дифтерією та туберкульозом. Прогнозування ефективності проведеної терапії.

Знати:

1. Етіологію, патогенез сифілісу, гонореї, дифтерії, туберкульозу.
2. Можливі шляхи зараження населення соціально значимими бактеріальними захворюваннями.
3. Характерні елементи ураження на слизовій оболонці порожнини рота у хворих сифілісом, гонореєю, дифтерією, туберкульозом та їх локалізація.
4. Диференційну діагностику з іншими захворюваннями СОПР.
5. Своєчасні та специфічні методи діагностики бактеріальних захворювань.
6. Етапи комплексного лікування, специфічну фармакотерапію хворих з сифілісом, гонореєю, туберкульозом, дифтерією.
7. Заходи профілактики.

Вміти:

1. Синтезувати результати проведеного загального клінічного огляду.
2. Діагностувати та диференціювати бактерійні захворювання СОПР.

3. Скласти план допоміжних методів дослідження.
4. Виписати направлення на загальний аналіз крові та сечі, інтерпретувати результати дослідження.
5. Виписати направлення на мікробіологічне дослідження, провести забір матеріалу.
6. Аналізувати та синтезувати результати бактеріологічного, серологічного дослідження пацієнта.
8. Скласти та обґрунтувати план обстеження суміжними спеціалістами (за показаннями).
9. Заповнювати бланки консультативних направлень до суміжних спеціалістів.
10. Вибрати лікарські препарати.
11. Провести місцеву симптоматичну терапію (зрошення, ротові ванночки, аплікації лікарських засобів).
12. Надати рекомендації щодо гігієни порожнини рота хворим з бактеріальними захворюваннями.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.
2. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. [Стандарт медичної допомоги «Раціональне застосування антибактеріальних і антифунгальних препаратів з лікувальною та профілактичною метою»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.08.2023 № 1513).
5. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го агл. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
6. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
7. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьєва та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
8. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
9. Diagnosis and Management of Oral Mucosal Lesions. An Issue of Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America / / by Neel Bhattacharyya (Editor), Donald Cohen (Editor), Elsevier; 1st Edition, 2023. – 240 p.
10. A Guide to Clinical Differential Diagnosis of Oral Mucosal Lesions / Michael W. Finkelstein; Emily Lanzel; John W. Hellstein, 2023. – 95 p. <https://assets.ctfassets.net/nglyjmvvpp62/78XdWWzSRvvWBIAocvuJKL/b232c1ed3b75f8e84bdd6654e3669100/ce110.pdf>
11. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. – John Wiley & Sons, 2021.
12. Enno Schmidt. Diseases of the Oral Mucosa. – 2021. – 550 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-82804-2>
13. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 7. Зміни слизової оболонки порожнини рота при хворобах травного каналу, захворюваннях серцево-судинної системи, ендокринної системи, захворюваннях крові і кровотворних органів, гіпо- та авітамінозах

Розповсюдженість змін на слизових оболонках порожнини рота при системних захворюваннях. Уявлення про тісний взаємозв'язок органів і тканин ротової порожнини з різними органами та системами людського організму. Слизова оболонка порожнини рота нерідко стає місцем первинних проявів багатьох хвороб внутрішніх органів і систем. Різновиди змін на СОПР, якими найчастіше проявляються системні захворювання (різноманітні елементи ураження, нальот на язиці різного кольору та консистенції, різні форми глоситів, гінгівіти, пародонтит, хронічний рецидивуючий афтозний стоматит, виразково-некротичний стоматит, больові і парестетичні синдроми, тощо).

Розглянемо особливості клінічних проявів на СОПР при захворюваннях травного каналу, зокрема при гастритах, виразковій хворобі шлунку і 12-палої кишки, ентероколітах, захворювання печінки і жовчного міхура. Клініко-морфологічні ознаки ураження СОПР при захворюваннях: серцево-судинної системи (інфаркті міокарда, гіпертонічній хворобі, тощо), крові та кровотворних органів (різних формах анемії, гострому та хронічних лейкозах, хворобі Вакеза). Приділимо увагу змінам СОПР при захворюваннях ендокринної системи (акромегалії, хворобі Іценко-Кушинга, цукровому діабеті), при гіпо- та авітамінозах.

Тактика лікаря-стоматолога при лікуванні хворих з ураженнями СОПР при різних захворюваннях внутрішніх органів. Окрема увага буде надана вибору сучасних засобів для симптоматичного місцевого медикаментозного лікування хворих з ураженнями СОПР при системних захворюваннях. Санация. Раціональна гігієна. Схема диспансеризації. На практичній частині заняття аспіранти проведуть стоматологічне обстеження тематичного хворого.

Знати:

1. Клінічні прояви, діагностику та диференційну діагностику змін СОПР при хворобах травного каналу.
2. Клінічні прояви, діагностику та диференційну діагностику змін СОПР при хворобах, ендокринної системи.
3. Клінічні прояви, діагностику та диференційну діагностику змін СОПР при захворюваннях крові і кровотворних органів.
4. Клінічні прояви, діагностику та диференційну діагностику змін СОПР при гіпо- та авітамінозах.
5. Додаткові методи обстеження хворих, які застосовуються в клініці терапевтичної стоматології для діагностики змін СОПР при системних захворюваннях.
6. Тактику лікаря-стоматолога при лікуванні хворих з ураженнями СОПР при системних захворюваннях.
7. Алгоритм місцевого лікування хворих з проявами системних захворювань на СОПР.

Вміти:

1. Синтезувати результати проведеного загального клінічного огляду хворого.
2. Діагностувати прояви системних захворювань травного каналу, серцево-судинної, нервової, ендокринної систем, захворювань крові і кровотворних органів, гіпо- та авітамінозів на СОПР.
3. Визначити лікувальну тактику відносно хворих з проявами системних захворювань на СОПР.
4. Обґрунтувати вибір лікарських препаратів.
5. Виписати направлення на консультацію до суміжних спеціалістів.
6. Провести місцеву симптоматичну терапію (зрошення, ротові ванночки, аплікації лікарських засобів).
7. Надати рекомендації щодо гігієни порожнини рота хворим з проявами системних захворювань на СОПР.

8. Володіти формами та методами санітарно-просвітницької роботи.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.
2. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород., 2024. – 177 с.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го англ. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
5. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
6. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьева та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
7. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
8. Diagnosis and Management of Oral Mucosal Lesions. An Issue of Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America / / by Neel Bhattacharyya (Editor), Donald Cohen (Editor), Elsevier; 1st Edition, 2023. – 240 p.
9. A Guide to Clinical Differential Diagnosis of Oral Mucosal Lesions / Michael W. Finkelstein; Emily Lanzel; John W. Hellstein, 2023. – 95 p. <https://assets.ctfassets.net/nglyjmvvpp62/78XdWWzSRvvWBIAocvuJKL/b232c1ed3b75f5e84bdd6654e3669100/ce110.pdf>
10. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. – John Wiley & Sons, 2021.
11. Enno Schmidt. Diseases of the Oral Mucosa. – 2021. – 550 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-82804-2>
12. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 8. Зміни слизової оболонки порожнини рота при дерматозах з аутоімунним компонентом. Пухирчатка, червоний плоский лишай, червоний вовчак. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика. Тактика лікаря-стоматолога. Сучасні підходи до вибору терапевтичних засобів дерматостоматитів, зумовлених аутоімунним компонентом

Етіопатогенетичні чинники, що сприяють розвитку змін слизової оболонки порожнини рота при дерматозах з аутоімунним компонентом. Особливості локалізації уражень СОПР при пухирчатці, червоному плоскому лишаї, червоному вовчаку. Діагностичні ознаки пухирчатки, червоного плоского лишаю, червоного вовчаку. Клініко-морфологічні прояви на слизовій оболонці порожнини рота пухирчатки, червоного плоского лишаю та червоного вовчаку залежно від форми. Значення клініко-лабораторних методів діагностики (симптом Нікольського, цитологічне, гістологічне, серологічне дослідження), аналіз отриманих результатів. Визначимо роль співпраці лікаря-стоматолога з іншими лікарями загальної практики. Буде приділена увага проведенню диференційної діагностики уражень СОПР при дерматозах з аутоімунним компонентом. Акцентуємо увагу аспірантів на специфіку етапів місцевого медикаментозного лікування

уражень СОПР при тих чи інших дерматостоматитах. Опануємо методи місцевого лікування. Проаналізуємо ефективність місцевого медикаментозного та загального лікування в поєднанні з дерматологом. Заходи профілактики. Диспансеризація.

Знати:

1. Вплив аутоімунних реакцій організму на стан слизової оболонки порожнини рота.
2. Етіологію і патогенез пухирчатки, червоного плоского лишая, червоного вовчаку.
3. Клінічні картина різних форми пухирчатці, червоного плоского лишая, червоного вовчаку.
4. Характерні елементи ураження та локалізацію їх на СОПР при дерматозах з аутоімунним компонентом.
5. Диференційну діагностику пухирчатки, червоного плоского лишая, червоного вовчаку з іншими ураженнями СОПР залежно від клінічних форм.
6. Додаткові методи обстеження хворих з пухирчаткою, червоним плоским лишаєм, червоним вовчаком.
7. Тактика лікаря-стоматолога при лікуванні хворих пухирчаткою, червоним плоским лишаєм, червоним вовчаком.
8. Специфіку етапів місцевого медикаментозного лікування уражень СОПР при пухирчатці, червоному плоскому лишаю, червоному вовчаку.
9. Особливості загального лікування хворих при дерматостоматитах в поєднанні з дерматологом.

Вміти:

1. Провести клінічне стоматологічне обстеження хворого при дерматозах з аутоімунним компонентом.
2. Діагностувати та диференціювати ураження СОПР при дерматозах з аутоімунним компонентом.
3. Аналізувати та синтезувати результати цитологічного, гістологічного, серологічного дослідження пацієнта, загального аналізу крові та сечі.
4. Скласти алгоритм місцевого симптоматичного лікування.
5. Провести місцеві лікувальні маніпуляції (зрошення, аплікації лікарських засобів).
6. Скласти та обґрунтувати план обстеження хворого суміжними спеціалістами.
7. Виписати направлення на консультацію інших спеціалістів.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.
2. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го агл. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
5. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
6. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьева та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).

7. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
8. Diagnosis and Management of Oral Mucosal Lesions. An Issue of Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America / / by Neel Bhattacharyya (Editor), Donald Cohen (Editor), Elsevier; 1st Edition, 2023. – 240 p.
9. A Guide to Clinical Differential Diagnosis of Oral Mucosal Lesions / Michael W. Finkelstein; Emily Lanzel; John W. Hellstein, 2023. – 95 p.
<https://assets.ctfassets.net/nglyjmvvpp62/78XdWWzSRvvWBIAocvuJKL/b232c1ed3b75fbc84bdd6654e3669100/ce110.pdf>
10. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. – John Wiley & Sons, 2021.
11. Enno Schmidt. Diseases of the Oral Mucosa. – 2021. – 550 p. DOI:
<https://doi.org/10.1007/978-3-030-82804-2>
12. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 9. Сучасні погляди на патогенез алергічних станів. Невідкладні стани в терапевтичній стоматології. Алергічні медикаментозні стоматити. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика

Сучасне уявлення про поширеність алергічних захворювань серед населення. Класифікація алергічних реакцій Джелла-Кумбса. Розглянемо сучасні теорії розвитку алергічних станів, різновиди невідкладних станів, що найчастіше трапляються на терапевтичному стоматологічному прийомі. Буде приділена увага етіології, патогенезу невідкладних станів пов'язаних з порушенням діяльності серцево-судинної системи (непритомність, колапс, аритмія, стенокардія, гіпертонічний криз, інфаркт міокарда, гіпотонія), респіраторні розлади внаслідок порушення зовнішнього дихання та асфіксії, коматозні стани при діабеті, підвищенні внутрішньочерепного тиску (епілепсія), шоківі прояви алергічної реакції на медикаменти (анафілактичний шок, набряк Квінке). Фактори ризику. Приділимо особливу увагу протоколам обстеження пацієнта, етапу опитування стоматологічних хворих, а саме ретельному збору анамнезу життя (з'ясуванню алергологічного анамнезу, наявності у хворого важких загальносоматичних захворювань, перенесених операцій в анамнезі, професійні шкідливості, тощо). Зробимо акцент на розпізнаванні перших клінічних проявів невідкладних станів та їх передвісників. Премедикація. Склад аптечки для невідкладної допомоги. Анафілактичний шок. Набряк Квінке. Клінічна картина, особливості диференційної діагностики. Проби на анестетики, визначення чутливості до анестетика (шкірна проба, кон'юнктивальна проба, реакція преципітації по Уаньє, рівень імуноглобулінів, прік-тест, провокаційна проба та ін.). Опануємо навички проведення прік-тесту. Покроковий протокол екстреної допомоги. Фармакодинаміка препаратів для невідкладної допомоги, механізм дії, дозування. Виписування рецептів фармакологічних препаратів. Відпрацюємо алгоритми надання першої допомоги при різних невідкладних станах, згідно з новими протоколами, включаючи заходи базової підтримки життя.

Етіологічні фактори та патогенетичні стадії розвитку алергічних реакцій сповільненого типу. Класифікація алергічних медикаментозних стоматитів. Висвітлимо клінічні прояви та локалізацію характерних елементів ураження СОПР при контактному і токсико-алергічному стоматиті (катаральний, ерозивний, виразково-некротичний; синдром Шенлейна-Геноха). Загальні принципи і сучасні методи діагностики (клінічні, специфічні алергологічні, імунологічні, гемограма). Опануємо навички проведення прік-тесту. Акцентуємо увагу аспірантів на диференційній діагностиці алергічних медикаментозних стоматитів з іншими захворюваннями СОПР. Покроковий алгоритм етіотропного, патогенетичного та симптоматичного лікування алергічних медикаментозних стоматитів. Розглянемо особливості профілактики проявів у порожнині рота Диспансеризація пацієнтів із алергічними реакціями сповільненого типу. Практична частина заняття буде приділення

клінічному обстеження тематичного хворого. Проведемо місцеве медикаментозне симптоматичне лікування.

Знати:

1. Етіологію, патогенез невідкладних станів.
2. Протокол обстеження стоматологічного хворого.
3. Клінічні прояви та передвісники невідкладних станів.
4. Протокол надання екстреної допомоги.
5. Заходи базової підтримки життя.
6. Індивідуальні підходи до профілактики невідкладних станів.
7. Етіологію, патогенез алергічних реакцій сповільненого типу.
8. Елементи ураження при алергічних стоматитах.
9. Клініку при контактному, токсико-алергічному стоматитах, хворобі Шенлейн-Геноха.
10. Провести диференціальну діагностику зі схожими захворюваннями.
11. Тактику лікування (специфічні та неспецифічні методи лікування).
12. Перелік фармакологічних препаратів.
13. Заходи профілактики проявів у порожнині рота алергічних медикаментозних стоматитів.

Вміти:

1. Надати невідкладну допомогу при порушеннях діяльності серцево-судинної системи (непритомність, колапс, аритмія, стенокардія, гіпертонічний криз, інфаркт міокарда, гіпотонія).
2. Надати невідкладну допомогу при алергічних реакціях (анафілактичний шок, набряк Квінке).
3. Надати невідкладну допомогу при респіраторних розладах (напад бронхіальної астми)
4. Надати невідкладну допомогу при коматозних станах, діабеті, підвищенні внутрішньочерепного тиску (епілепсія).
5. Обґрунтувати перелік призначених препаратів та провести необхідні місцеві маніпуляції.
6. Виявити клініку алергічних реакцій сповільненого типу.
7. Призначити комплекс клініко-лабораторних досліджень даного пацієнта.
8. Провести прік-тест та оцінити пробу *in vitro*.
9. Провести диференційну діагностику з іншими захворюваннями СОПР.
10. Визначити план лікування хворих з алергічними стоматитами.
11. Обґрунтувати перелік призначених препаратів.
12. Провести місцеве медикаментозне лікування хворого з проявами алергії на СОПР.
13. Виписати рецепти для загального та місцевого лікування цих захворювань.
14. Оформити медичну документацію хворого.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.
2. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. [Стандарт медичної допомоги «Анестезіологічне забезпечення в амбулаторній стоматології»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 27 березня 2025 року № 555).

5. [Клінічна настанова, заснована на доказах «Анестезіологічне забезпечення в амбулаторній стоматології»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 27 березня 2025 року № 555).
6. [Стандарт медичної допомоги «Рациональне застосування антибактеріальних і антифунгальних препаратів з лікувальною та профілактичною метою»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.08.2023 № 1513).
7. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го агл. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
8. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
9. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасєва та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
10. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
11. Diagnosis and Management of Oral Mucosal Lesions. An Issue of Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America / / by Neel Bhattacharyya (Editor), Donald Cohen (Editor), Elsevier; 1st Edition, 2023. – 240 p.
12. A Guide to Clinical Differential Diagnosis of Oral Mucosal Lesions / Michael W. Finkelstein; Emily Lanzel; John W. Hellstein, 2023. – 95 p. <https://assets.ctfassets.net/nglyjmvvpp62/78XdWWzSRvvWBIAocvuJKL/b232c1ed3b75f8e84bdd6654e3669100/ce110.pdf>
13. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. – John Wiley & Sons, 2021.
14. Enno Schmidt. Diseases of the Oral Mucosa. – 2021. – 550 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-82804-2>
15. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 10. Багатоформна ексудативна еритема. Синдром Стівенса-Джонсона. Етіологія, патогенез, клінічні прояви, діагностика, лікування та профілактика

Поняття “алергії”. Епідеміологія алергічних реакцій. Вивчимо причини розвитку та частоту виникнення алергічних реакцій, зокрема багатоформної ексудативної еритеми та синдрому Стівенса-Джонсона. Клініко-морфологічні прояви даних нозологій на слизовій оболонці ротової порожнини. Проведемо диференційну діагностику зі схожими алергічними станами. Розглянемо сучасні принципи загальної та місцевої терапії БЕЕ та синдрому Стівенса-Джонсона з урахуванням етіології, патогенезу, ступеня тяжкості, загального стану організму хворого. Визначимо роль специфічної гіпосенсибілізуючої імунотерапії при лікуванні БЕЕ. Звернемо увагу на заходи первинної та вторинної профілактики БЕЕ. На практичній частині заняття приділимо увагу складанню плану обстеження тематичного хворого з метою верифікації діагнозу. Проведемо комплекс місцевих втручань в ділянках ураження.

Знати:

1. Класифікацію алергічних реакцій.
2. Етіологію, патогенез БЕЕ та синдрому Стівенса-Джонсона.
3. Суб'єктивну симптоматику та об'єктивні клінічні прояви БЕЕ та синдрому Стівенса-Джонсона.
4. Локалізацію ураження при БЕЕ та синдромі Стівенса-Джонсона.
5. Комплекс клініко-лабораторних методів діагностики, аналіз їх результатів.
6. Зміни гематологічних показників при БЕЕ.

7. Диференціальну діагностику зі схожими захворюваннями.
8. Принципи лікування БЕЕ та синдрому Стівенса-Джонсона.
9. Заходи профілактики даних нозологій.

Вміти:

1. Аналізувати патогенетичні ланцюги розвитку алергічних уражень.
2. Провести обстеження тематичного хворого.
3. Поставити попередній діагноз пацієнту із БЕЕ та синдромом Стівенса-Джонсона за результатами клінічного обстеження.
4. Аналізувати і синтезувати результати гемограм, цитологічного дослідження, шкірно-алергологічних проб.
5. Скласти індивідуальну схему лікування пацієнтів із даною нозологією.
6. Обґрунтувати перелік призначених препаратів та провести комплекс місцевих втручань в ділянці ураження.
7. Виписати рецепти препаратів, які призначені пацієнту.
8. Підібрати препарати для проведення аплікаційного, інстиляційного знеболення.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.
2. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород., 2024. – 177 с.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. [Стандарт медичної допомоги «Анестезіологічне забезпечення в амбулаторній стоматології»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 27 березня 2025 року № 555).
5. [Клінічна настанова, заснована на доказах «Анестезіологічне забезпечення в амбулаторній стоматології»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 27 березня 2025 року № 555).
6. [Стандарт медичної допомоги «Раціональне застосування антибактеріальних і антифунгальних препаратів з лікувальною та профілактичною метою»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.08.2023 № 1513).
7. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го агл. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
8. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
9. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьева та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
10. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
11. Diagnosis and Management of Oral Mucosal Lesions. An Issue of Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America / / by Neel Bhattacharyya (Editor), Donald Cohen (Editor), Elsevier; 1st Edition, 2023. – 240 p.
12. A Guide to Clinical Differential Diagnosis of Oral Mucosal Lesions / Michael W. Finkelstein; Emily Lancel; John W. Hellstein, 2023. – 95 p.

<https://assets.ctfassets.net/nglyjmvvpp62/78XdWWzSRvvWBIAocvuJKL/b232c1ed3b75f8e84bdd6654e3669100/ce110.pdf>

13. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. – John Wiley & Sons, 2021.
14. Enno Schmidt. Diseases of the Oral Mucosa. – 2021. – 550 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-82804-2>
15. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 11. Хронічний рецидивуючий афтозний стоматит. Синдром Бехчета. Патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика

Визначення поняття “хронічний рецидивуючий афтозний стоматит”, “синдром Бехчета”. Етіологічні чинники та провокуючі фактори (погане харчування, функціональні порушення центральної і вегетативної нервової системи, прийом різних лікарських засобів, хронічні соматичні захворювання, гіпо- та авітамінози, а також локальна інфекція), які мають значення у виникненні хронічного рецидивуючого афтозного стоматиту. Визначимо роль інфекційно-алергічної складової в патогенезі ХРАС. Розглянемо зміни реактивності організму, його сенсibiliзацію до інфекцій. Патогенез синдрому Бехчета. Діагностичні критерії хронічного рецидивуючого афтозного стоматиту та синдрому Бехчета на СОПР. Звернемо увагу на аналіз результатів лабораторних методів діагностики даних нозологій. Складання плану раціональних методів загального та місцевого лікування ХРАС та синдрому Бехчета з урахуванням ступеня тяжкості захворювання і періоду розвитку, а також можливо наявних супутніх патологій. Заходи профілактики, прогноз.

Знати:

1. Етіологічні фактори та патогенез хронічного рецидивуючого афтозного стоматиту та синдрому Бехчета.
2. Клінічні прояви хронічного рецидивуючого афтозного стоматиту на СОПР.
3. Клінічні прояви синдрому Бехчета на СОПР.
4. Методи лабораторних досліджень хворих на ХРАС і синдром Бехчета.
5. Методи фізіотерапевтичного лікування ХРАС та синдрому Бехчета.
6. Заходи профілактики ХРАС та синдрому Бехчета.

Вміти:

1. Скласти план обстеження тематичного хворого.
2. Скласти план місцевого та загального лікування хронічного рецидивуючого афтозного стоматиту і синдрому Бехчета.
3. Провести місцеве симптоматичне лікування в порожнині рота при ХРАС та синдрому Бехчета, обґрунтовано вибравши лікарські препарати.
4. Призначити фізіотерапевтичне лікування ХРАС та синдрому Бехчета.
5. Виписати рецепти для загального лікування цих захворювань.
6. Виписати направлення на консультацію інших спеціалістів (за показаннями).
7. Скласти план профілактичних заходів.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.
2. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.

4. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го агл. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Рітгер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
5. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
6. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьева та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
7. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
8. Diagnosis and Management of Oral Mucosal Lesions. An Issue of Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America / / by Neel Bhattacharyya (Editor), Donald Cohen (Editor), Elsevier; 1st Edition, 2023. – 240 p.
9. A Guide to Clinical Differential Diagnosis of Oral Mucosal Lesions / Michael W. Finkelstein; Emily Lanzel; John W. Hellstein, 2023. – 95 p. <https://assets.ctfassets.net/nglyjmvvpp62/78XdWWzSRvvWBIAocvuJKL/b232c1ed3b75f8e84bdd6654e3669100/ce110.pdf>
10. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. – John Wiley & Sons, 2021.
11. Enno Schmidt. Diseases of the Oral Mucosa. – 2021. – 550 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-82804-2>
12. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 12. Зміни на слизовій оболонці порожнини рота при екзогенних інтоксикаціях: вісмутовий, свинцевий, ртутний стоматити. Клініка, діагностика, тактика лікаря-стоматолога

Етіо-патогенетичні чинники, що сприяють розвитку ртутного стоматиту. Особливості локалізації уражень слизової оболонки порожнини рота при отруєнні ртуттю. Етіологічні фактори, що призводять до свинцевого та вісмутового стоматиту. Прояви інтоксикацій солями важких металів у порожнині рота. Особливості даних лабораторних методів обстеження у пацієнтів з вісмутовим, свинцевим, ртутним стоматитом. Буде приділена увага проведенню диференційної діагностики уражень слизової оболонки порожнини рота при отруєнні ртуттю, свинцем і вісмутом. Специфічна антидотна терапія. Буде наголошено на найбільш раціональних методах лікування проявів професійних захворювань на слизовій оболонці порожнини рота.

Знати:

1. Етіологію, патогенез, чинники, які сприяють розвитку ртутного стоматиту.
2. Клініку ртутного стоматиту.
3. Локалізацію ураження слизової оболонки порожнини рота при отруєнні ртуттю.
4. Лікування захворювань слизової оболонки порожнини рота при отруєнні ртуттю.
5. Клініку свинцевого та вісмутового стоматиту.
6. Локалізацію ураження слизової оболонки порожнини рота при отруєнні свинцем, вісмутом.
7. Лікування захворювань слизової оболонки порожнини рота при отруєнні свинцем і вісмутом.
8. Заходи профілактики екзогенних уражень слизової оболонки порожнини рота.

Вміти:

1. Виявляти найбільш інформативні симптоми проявів ртутних, свинцевих та вісмутових інтоксикацій на слизовій оболонці порожнини рота.
2. Аналізувати результати клінічного аналізу крові та сечі.

3. Проводити диференційну діагностику інтоксикацій слизової оболонки порожнини рота при отруєнні солями важких металів.
4. Проводити найбільш раціональне загальне, місцеве і симптоматичне лікування ртутних, свинцевих та вісмутівих інтоксикацій слизової оболонки порожнини рота.
5. Володіти формами та методами санітарно-просвітницької роботи.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.
2. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород., 2024. – 177 с.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го англ. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Рітгер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
5. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
6. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьєва та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
7. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
8. Diagnosis and Management of Oral Mucosal Lesions. An Issue of Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America / / by Neel Bhattacharyya (Editor), Donald Cohen (Editor), Elsevier; 1st Edition, 2023. – 240 p.
9. A Guide to Clinical Differential Diagnosis of Oral Mucosal Lesions / Michael W. Finkelstein; Emily Lanzel; John W. Hellstein, 2023. – 95 p. <https://assets.ctfassets.net/nglyjmvvpp62/78XdWWzSRvvWBIAocvuJKL/b232c1ed3b75fbe84bdd6654e3669100/ce110.pdf>
10. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. – John Wiley & Sons, 2021.
11. Enno Schmidt. Diseases of the Oral Mucosa. – 2021. – 550 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-82804-2>
12. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 13. Первинні глосити. Десквамативний та ромбоподібний глосит. Складчастий та волосатий язик. Клініка, діагностика, лікування та профілактика. Неврогенні захворювання язика. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика

Поняття про глосити та їх види (Банченко Г. В., 2000). Етіологія, патогенез та чинники, що сприяють розвитку первинних глоситів. Клініко-морфологічні прояви десквамативного («географічного язика») та ромбоподібного глоситу. Діагностичні ознаки волосатого та складчастого язика. Особлива увага буде приділена результатам цитологічного та бактеріологічного дослідження пацієнтів. Використання доплерографії судин мікроциркуляторного русла для діагностики глоситів. Буде зроблено акцент на основних диференційних відмінностях між різними видами

глотитів. Буде приділена увага вибору методу лікування пацієнтів із захворюваннями язика в залежності від форми ураження. Використання ультрафонофорезу в комплексній терапії захворювань язика. Особлива увага буде надана вибору сучасних засобів для симптоматичного медикаментозного лікування захворювань язика. Диспансеризація пацієнтів з ромбоподібним глотитом. Класифікація неврогенних захворювань язика за Е.С. Яворською. Глоталгії, їх клінічна характеристика. Диференціальна діагностика вегетативних і соматичних глоталгій. Клініка глотодинії. Буде наголошено на основних диференційних відмінностях між глоталгією та глотодинією. Буде зроблено акцент на виборі методу міждисциплінарного лікування глотодинії. Особлива увага буде приділена препаратам з ноотропною та нейропротекторною дією та фізіотерапевтичним методам лікування неврогенних захворювань язика.

Знати:

1. Анатомію, гістологічну будову та фізіологічні особливості язика.
2. Особливості іннервації щелепно-лицевої ділянки.
3. Класифікацію глотитів.
4. Клініку, диференційну діагностику, лікування “географічного язика” (десквамативного глотиту).
5. Клініку, диференційну діагностику, лікування ромбоподібного глотиту.
6. Клініку, диференційну діагностику та лікування “волосатого язика”.
7. Клініку, діагностику, диференційну діагностику та лікування складчастого язика.
8. Класифікацію неврогенних захворювань язика.
9. Клініку неврогенних захворювань язика.
10. Диференційну діагностику неврогенних захворювань язика.
11. Лікування неврогенних захворювань язика.

Вміти:

1. Перерахувати аномалії язика.
2. Діагностувати захворювання язика.
3. Діагностувати неврогенні захворювання язика.
4. Здійснити забір матеріалу для цитологічного та бактеріального дослідження.
5. Аналізувати результати цитологічного, бактеріологічного дослідження пацієнта, клінічного аналізу крові та сечі.
6. Проводити диференційну діагностику захворювань язика.
7. Проводити симптоматичне лікування захворювань язика.
8. Виписати рецепти медикаментозних засобів та призначити фізіотерапевтичне лікування.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.
2. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород., 2024. – 177 с.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го англ. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.

5. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
6. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьєва та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». — 2024. — 335 с. (чорно-білі).
7. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. — «Магнолія». — 2023. — 296 с.
8. Diagnosis and Management of Oral Mucosal Lesions. An Issue of Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America / / by Neel Bhattacharyya (Editor), Donald Cohen (Editor), Elsevier; 1st Edition, 2023. — 240 p.
9. A Guide to Clinical Differential Diagnosis of Oral Mucosal Lesions / Michael W. Finkelstein; Emily Lanzel; John W. Hellstein, 2023. — 95 p. <https://assets.ctfassets.net/nglyjmvvpp62/78XdWWzSRvvWBIAocvuJKL/b232c1ed3b75f8e84bdd6654e3669100/ce1110.pdf>
10. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. — John Wiley & Sons, 2021.
11. Enno Schmidt. Diseases of the Oral Mucosa. — 2021. — 550 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-82804-2>
12. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 14. Новітні технології у діагностиці та лікуванні захворювань губ

Класифікація захворювань губ. Етіологія, патогенез та чинники, що сприяють розвитку хейлітів. Клінічні прояви ексfolіативного, glandулярного, екзематозного, atopічного, метерологічного та алергічного хейлітів. Діагностичні ознаки хронічної тріщини губ. Значення та методика проведення комп'ютерної капіляроскопії та лазерної доплеровської флоуметрії при захворюваннях губ. Окрему увагу буде зроблено на основних диференційних відмінностях між різними формами хейлітів. Буде приділена увага вибору оптимальної терапевтичної тактики для корекції проявів захворювань губ. Особливості фотодинамічної терапії хейлітів та перспективи її використання. Будуть обговорені сучасні методи лікування хронічної тріщини губ та способи попередження рецидивів даного захворювання. Диспансеризація пацієнтів із хронічною тріщиною губи та хронічними хейлітами. Використання фотозахисних кремів та мазей. Буде наголошено на основних профілактичних заходах при хейлітах в залежності від виду ураження.

Знати:

1. Анатомія, гістологія і фізіологічні особливості слизової оболонки і червоної кайми губ.
2. Класифікація захворювань губ.
3. Етіологію та патогенез хейлітів.
4. Клінічні прояви хейлітів.
5. Методи лікування захворювань губ.
6. Заходи профілактики захворювань губ.

Вміти:

1. Діагностувати захворювання губ.
2. Проводити диференційну діагностику різних форм хейлітів.
3. Аналізувати результати цитологічного, гістологічного, бактеріологічного дослідження пацієнта, клінічного аналізу крові та сечі.
4. Проводити загальне і місцеве лікування захворювань губ.
5. Виписати рецепти медикаментозних засобів та призначити фізіотерапевтичне лікування.
6. Володіти формами та методами санітарно-просвітницької роботи.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.
2. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород, 2024. – 177 с.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го англ. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
5. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
6. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьєва та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
7. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
8. Diagnosis and Management of Oral Mucosal Lesions. An Issue of Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America / / by Neel Bhattacharyya (Editor), Donald Cohen (Editor), Elsevier; 1st Edition, 2023. – 240 p.
9. A Guide to Clinical Differential Diagnosis of Oral Mucosal Lesions / Michael W. Finkelstein; Emily Lanzel; John W. Hellstein, 2023. – 95 p. <https://assets.ctfassets.net/nglyjmvvpp62/78XdWWzSRvvWBIAocvuJKL/b232c1ed3b75fbc84bdd6654e3669100/ce110.pdf>
10. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. – John Wiley & Sons, 2021.
11. Enno Schmidt. Diseases of the Oral Mucosa. – 2021. – 550 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-82804-2>
12. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 15. Облігатні та факультативні передраки слизової оболонки порожнини рота та червоної кайми губ. Етіологія, патогенез, клініка. Сучасні методи діагностики та лікування доброякісних та злоякісних утворень на слизовій оболонці порожнини рота

Класифікація передракових змін червоної кайми губ і слизової оболонки порожнини рота (А.Л. Машкилейсон, 1966, 1970). Етіологія та патогенез облігатних та факультативних передракових захворювань слизової оболонки порожнини рота. Особливості обстеження пацієнтів з облігатними та факультативними передраками слизової оболонки рота та інтерпретація результатів додаткових методів обстеження. Методика забору матеріалу для цитологічного та гістологічного (планової та термінової біопсії) дослідження. Клінічні ознаки хвороби Боуена, еритроплазія Кейра, бородавчастого передрака червоної кайми губ, абразивного преанцерозного хейліту Манганотті та обмеженого передракового гіперкератозу червоної кайми. Лейкоплакія слизової оболонки порожнини рота: класифікація, морфологічна характеристика та тактика лікування. Особливу увагу буде приділено ознакам малігнізації та клініко-морфологічним відмінностям між передраками слизової оболонки порожнини рота. Особливо увага буде приділятися вибору методу лікування передракових захворювань

слизової оболонки порожнини рота та профілактичним заходам. Показання до застосування хіміо-, електро-, лазерокоагуляції, місцевої хіміотерапії та кріодеструкції. Променева близькофокусна R-терапія та сучасні хірургічні методи лікування передраків.

Знати:

1. Гістологічну будову слизової оболонки порожнини рота.
2. Класифікацію передракових змін слизової оболонки порожнини рота.
3. Етіологію та патогенез облігатних передракових захворювань слизової оболонки порожнини рота.
4. Етіологію та патогенез факультативних передракових захворювань.
5. Клініко-морфологічні ознаки передракових захворювань слизової оболонки порожнини рота.
6. Методи лікування і профілактики передракових змін.

Вміти:

1. Діагностувати облігатні, факультативні передракові захворювання слизової оболонки порожнини рота.
2. Взяти матеріал для цитологічного і гістологічного досліджень.
3. Оцінити дані додаткових методів обстеження передракових захворювань слизової оболонки порожнини рота.
4. Визначити лікувальну тактику і схему диспансерного спостереження хворих з облігатними та факультативними передраковими захворюваннями слизової оболонки порожнини рота.
5. Володіти формами та методами санітарно-просвітницької роботи.

Література:

1. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.
2. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород., 2024. – 177 с.
3. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
4. [Стандарт медичної допомоги «Анестезіологічне забезпечення в амбулаторній стоматології»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 27 березня 2025 року № 555).
5. [Клінічна настанова, заснована на доказах «Анестезіологічне забезпечення в амбулаторній стоматології»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 27 березня 2025 року № 555).
6. [Стандарт медичної допомоги «Раціональне застосування антибактеріальних і антифунгальних препаратів з лікувальною та профілактичною метою»](#) (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.08.2023 № 1513).
7. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го агл. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
8. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
9. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьєва та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
10. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко

- Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
11. Diagnosis and Management of Oral Mucosal Lesions. An Issue of Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America / / by Neel Bhattacharyya (Editor), Donald Cohen (Editor), Elsevier; 1st Edition, 2023. – 240 p.
  12. A Guide to Clinical Differential Diagnosis of Oral Mucosal Lesions / Michael W. Finkelstein; Emily Lanzel; John W. Hellstein, 2023. – 95 p.
<https://assets.ctfassets.net/nglyjmvvpp62/78XdWWzSRvvWBIAocvuJKL/b232c1ed3b75f8e84bdd6654e3669100/ce110.pdf>
  13. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. – John Wiley & Sons, 2021.
  14. Enno Schmidt. Diseases of the Oral Mucosa. – 2021. – 550 p. DOI:
<https://doi.org/10.1007/978-3-030-82804-2>
  15. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.

Тема 16. Підсумковий контроль

Інноваційні методи діагностики та лікування напрямку терапевтичної стоматології в особистому науковому дослідженні.